

KNO.410.010.00.2015
Nr ewid. 40/2016/P/15/031/KNO

Informacja o wynikach kontroli

SYSTEM INFORMACJI OŚWIATOWEJ

DEPARTAMENT NAUKI, OŚWIATY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

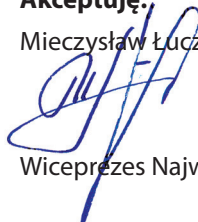
Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa
Narodowego:

Piotr Prokopczyk

Akceptuję:

Mieczysław Łuczak

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Krzysztof Kwiatkowski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia 29.08.16 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. ZAŁOŻENIA KONTROLI	6
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	8
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	8
2.2. Uwagi końcowe i wnioski	10
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	12
3.1. Kompletność i wiarygodność informacji w SIO	12
3.2. Zapewnienie poprzez SIO powszechnego dostępu do informacji oświatowej	32
3.3. Wykorzystanie SIO do wsparcia realizacji zadań oświatowych	34
3.4. Wydatki na modernizację SIO	41
3.5. Inne ustalenia kontroli	46
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	50
4.1. Przygotowanie kontroli	50
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	51
5. ZAŁĄCZNIKI	54

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

SIO	system informacji oświatowej ¹ .
Ustawa o SIO	ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej ² .
Ustawa zmieniająca SIO z 2013 r.	ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej.
Nowy SIO	system informacji oświatowej określony art. 2 ustawy o SIO.
Baza danych nowego SIO	baza danych oświatowych określona art. 4 ust. 1 ustawy o SIO, prowadzona centralnie przez Ministra Edukacji Narodowej.
RSPO	Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych – zbiór danych o szkołach i placówkach oświatowych oraz ich zespołach, będący jednym ze zbiorów danych w bazie danych nowego SIO.
Lokalne bazy danych nowego SIO	lokalne zbiory danych tworzone i prowadzone w celu przekazywania danych do bazy danych nowego SIO, pozyskiwania danych z bazy danych nowego SIO oraz pozyskiwania za pośrednictwem bazy danych nowego SIO danych ze zbioru danych osobowych PESEL (art. 5 ust. 1 ustawy o SIO).
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności, prowadzony przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
Ustawa o SIO z 2004 r.	ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej ³ (obowiązująca do 29 kwietnia 2012 r.).
Stary SIO	system informacji oświatowej wprowadzony ustawą o SIO z 2004 r., a po jej uchyleniu – w okresie przejściowym od 30 kwietnia 2012 r. do 1 marca 2017 r. – funkcjonujący na podstawie art. 105 ustawy o SIO (na zasadach określonych w art. 106–118 ustawy o SIO).
Bazy danych starego SIO	bazy danych oświatowych do gromadzenia danych oświatowych w ramach starego SIO. Minister Edukacji Narodowej prowadzi centralną bazę danych oświatowych, a poszczególne jednostki zobowiązane do przekazywania danych prowadzą jednostkowe bazy danych oświatowych obejmujące zbiory ich danych (art. 108 ustawy o SIO).
CIE	Centrum Informatyczne Edukacji w Warszawie (jednostka podległa Ministrowi Edukacji Narodowej).
MEN	Ministerstwo Edukacji Narodowej.
GUS	Główny Urząd Statystyczny.
RIO	regionalne izby obrachunkowe.

¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 45 ze zm.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1639.

³ Dz. U. Nr 49, poz. 463 ze zm.

CKE	Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie.
OKE	okręgowe komisje egzaminacyjne.
KO	kuratoria oświaty.
IBE	Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie.
J.s.t.	jednostki samorządu terytorialnego.
Ustawa o dochodach j.s.t.	ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego ⁴ .
Subwencja oświatowa	część oświatowa subwencji ogólnej, będąca jednym ze źródeł dochodów j.s.t., przekazywana z budżetu państwa. Kwota ogółem subwencji oświatowej dla wszystkich j.s.t. na poszczególne lata określana jest w ustawie budżetowej, a wysokość należna poszczególnym j.s.t. ustalana jest przez Ministra Finansów w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej w oparciu o dane z centralnej bazy danych starego SIO (począwszy od ustalenia subwencji oświatowej na 2017 r. do jej podziału będą wykorzystywane dane z bazy danych nowego SIO).
Ustawa o systemie oświaty	ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁵ .
Karta Nauczyciela	ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela ⁶ .
Rozporządzenie w sprawie zakresu danych nowego SIO	rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej ⁷ .
Ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁸ .
POKL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013.

⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 198.

⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2014 r., poz. 191 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 1547.

⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm.

1 ZAŁOŻENIA KONTROLI

Temat kontroli

Kontrola planowa – System informacji oświatowej (nr P/15/031) została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli.

Cel i zakres kontroli

Celem głównym kontroli było udzielenie odpowiedzi na pytanie – czy system informacji oświatowej (SIO) efektywnie wspiera realizację zadań w obszarze oświaty. Założono również, że badania kontrolne pozwolą na sformułowanie odpowiedzi na następujące szczegółowe pytania:

1. Czy SIO wspiera:
 - realizację polityki oświatowej państwa;
 - system finansowania zadań oświatowych;
 - analizę efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych;
 - wykonywanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju oraz podnoszenie jakości edukacji;
2. Czy SIO umożliwia powszechny dostęp do informacji oświatowych;
3. Czy proces gromadzenia danych w SIO zapewnia wiarygodność i kompletność informacji;
4. Czy prawidłowo wydatkowano środki na modernizację SIO?

Kontrolę przeprowadzono w 37 jednostkach, w tym:

- w Ministerstwie Edukacji Narodowej (MEN), Centrum Informatycznym Edukacji w Warszawie (CIE) i pięciu kuratoriach oświaty (KO) – na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹ (ustawa o NIK), z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności;
- w 10 jednostkach samorządu terytorialnego (j.s.t.) i 20 szkołach/zespołach szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez kontrolowane j.s.t. – na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 2 ustawy, tj. legalności, gospodarności i rzetelności.

Zasięgiem kontroli objęto pięć województw: podlaskie, małopolskie, lubelskie, opolskie i wielkopolskie. Kontrolę przeprowadził Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego oraz Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku, Krakowie, Lublinie, Opolu, Poznaniu i Szczecinie¹⁰. Na terenie każdego z pięciu województw skontrolowano: kuratorium oświaty, jedną gminę i jeden powiat oraz cztery szkoły/zespoły szkół i placówek oświatowych (po dwie prowadzone przez każdą z kontrolowanych j.s.t.). Kontrolę przeprowadzono w okresie od 26 października do 29 lutego 2016 r., obejmując nią lata 2012–2015 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych w poszczególnych jednostkach).

⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm.

¹⁰ Delegatura NIK w Szczecinie przeprowadziła trzy kontrole na terenie województwa wielkopolskiego (pozostałe cztery kontrole na terenie tego województwa przeprowadziła Delegatura NIK w Poznaniu).

Uzasadnienie podjęcia kontroli

System informacji oświatowej, stanowiący bazę danych administracyjnych dotyczących oświaty, został wprowadzony ustawą z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej¹¹. Od 2005 r. gromadzone są w nim dane dotyczące wszystkich szkół i placówek w kraju oraz uczniów i nauczycieli, natomiast od 2007 r. dane te są wykorzystywane do podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Kontrole NIK wykazywały, że dane gromadzone w bazie danych starego SIO nie zapewniają wiarygodności i kompletności informacji¹².

Nowe rozwiązania w funkcjonowaniu tego systemu (tzw. nowe SIO) wprowadzono na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej¹³, która weszła w życie od 30 kwietnia 2012 r., z wyłączeniem art. 128 ust. 1, wchodzącego w życie od dnia ogłoszenia tej ustawy (5 lipca 2011 r.). Przepis ten zobowiązuje Ministra Edukacji Narodowej do podjęcia działań organizacyjno-technicznych do zapewnienia funkcjonowania od 1 sierpnia 2012 r. Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO). Rozpoczęcie gromadzenia danych w pozostałych zbiorach danych w nowym SIO (poza RSPO) przewidziano od przekazania danych według stanu na dzień 31 marca 2013 r. w terminie do 9 kwietnia 2013 r. Równoległe gromadzenie danych w starym SIO, zakładane pierwotnie do 1 marca 2014 r., zostało przesunięte na dzień 1 marca 2017 r. – na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. Przedłużono też zastosowanie danych starego SIO do ustalania subwencji oświatowej dla j.s.t. na lata 2014–2016 (art. 4 ustawy zmieniającej SIO z 2013 r.).

Nowy system informacji oświatowej cechuje odmienne podejście do zbierania danych o uczniach i nauczycielach. Odstąpiono w nim od zasady gromadzenia danych zbiorczych na temat szkół i placówek oświatowych na rzecz danych jednostkowych o uczniach i nauczycielach. Zdaniem projektodawców taki mechanizm powinien zagwarantować właściwe naliczenie subwencji oświatowej.

Działania służące wdrożeniu nowego SIO zostały przeprowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Centrum Informatycznym Edukacji. Analiza przedkontrolna NIK wykazała istotne ryzyko opóźnienia w uruchomieniu poszczególnych funkcjonalności nowego SIO i niezapewnienia możliwości gromadzenia w bazie danych nowego SIO wymaganego zasobu danych począwszy od stanu na dzień 31 marca 2013 r., a tym samym niez uzyskanie zakładanego efektu poprawy wiarygodności informacji oświatowej.

¹¹ Dz. U. Nr 49 poz. 463 ze zm.

¹² „Informacja o wynikach kontroli gromadzenia danych o szkołach w systemie informacji oświatowej” (P/11/158); „Informacja o wynikach kontroli organizacji i finansowania kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli” (P/11/073); „Informacja o wynikach kontroli kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami o specjalnych potrzebach edukacyjnych” (P/12/057).

¹³ Dz. U. z 2015 r., poz. 45 ze zm.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

System informacji oświatowej nie wspiera efektywnie realizacji zadań w obszarze oświaty¹⁴. Do grudnia 2015 r. budowa tego systemu nie została całkowicie zakończona – brak kompletności i wiarygodności danych w bazie nowego SIO utrudniał realizację polityki oświatowej państwa i dostęp do informacji publicznej.

Minister Edukacji Narodowej nie zapewnił użytkownikom nowego SIO (szkołom i placówkom oświatowym oraz innym jednostkom wykonującym zadania z zakresu oświaty) pełnej możliwości przekazania wymaganych danych dziedzinowych w obowiązującym terminie do 9 kwietnia 2013 r. i późniejszej ich aktualizacji¹⁵. W udostępnionym na ten czas oprogramowaniu do prowadzenia lokalnych baz danych nie było możliwości przekazania 48 rodzajów danych dziedzinowych (np.: danych o kwalifikacjach nauczyciela, danych o objęciu ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, danych o korzystaniu przez ucznia z pomocy materialnej), a w oprogramowaniu udostępnianym w tym celu w okresie październik-grudzień 2015 r. nadal brakowało możliwości przekazania sześciu rodzajów danych dziedzinowych (np. o wpisaniu nauczyciela na listę egzaminatorów). W konsekwencji tego, a także wskutek niepełnego wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych przez podmioty zobowiązane do prowadzenia lokalnych baz danych, baza danych nowego SIO za lata szkolne 2012/2013–2015/2016 (do 11 grudnia 2015 r.) nie była kompletna oraz wiarygodna¹⁶. Zgromadzone w niej dane obejmowały m.in. tylko od 28% do 78% ogółu dzieci faktycznie objętych wychowaniem przedszkolnym w tych latach oraz od 33% do 85% ogółu zatrudnionych nauczycieli. [str. 14–29]

Niekompletność danych w bazie danych nowego SIO spowodowała ograniczoną możliwość jego wykorzystania do wspierania realizacji zadań w obszarze oświaty (na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym). Do realizacji celów określonych w art. 1 pkt 1 ustawy o SIO¹⁷ nadal wykorzystywany jest głównie stary SIO, którego funkcjonowanie zostało przedłużone do 1 marca 2017 r. Z bazy nowego SIO wykorzystywano głównie RSPO (obejmujący dane identyfikacyjne szkół i placówek oświatowych, takie jak: dane teleadresowe, specyfika organizacyjna, informacje o organie prowadzącym, nazwisko i imię dyrektora szkoły) udostępniany publicznie na portalu internetowym nowego SIO i stanowiący źródło danych do udzielania informacji o strukturze jednostek oświatowych w układzie terytorialnym kraju (gmin, powiatów, województw). [str. 34–41]

Wskutek niezyskania kompletności danych w bazie danych nowego SIO pogorszyła się dostępność do danych oświatowych w dziedzinie warunków materialnych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych, które nie mogą już być pozyskiwane z bazy danych starego SIO (bowiem od 2013 r. zaprzestano ich gromadzenia w tej bazie danych¹⁸). [str. 21–22]

¹⁴ Ustawa o SIO w art. 1 określa organizację i zasady działania systemu informacji oświatowej służącego uzyskiwaniu danych niezbędnych do: a) prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym wspomaganie zarządzania oświatą; b) efektywnego funkcjonowania systemu finansowania zadań oświatowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; c) analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych; d) nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie kraju oraz podnoszenia jakości edukacji.

¹⁵ W art. 124 ust. 1 i 2 ustawy o SIO ustalono obowiązek przekazania przez zobowiązane podmioty do bazy nowego SIO do dnia 9 kwietnia 2013 r. danych identyfikacyjnych i danych dziedzinowych według stanu na dzień 31 marca 2015 r. W art. 30 ustawy o SIO wprowadzono obowiązek dalszej aktualizacji tych zbiorów danych.

¹⁶ Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o SIO w skład bazy danych nowego SIO wchodzi następujące zbiory danych: 1) zbiór danych o szkołach i placówkach oświatowych – RSPO; 2) zbiory innych niż objęte RSPO danych o szkołach i placówkach oświatowych; 3) zbiory danych o innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty; 4) zbiory danych o uczniach; 5) zbiory danych o nauczycielach.

¹⁷ Zob. przyp. nr 14.

¹⁸ Na podstawie art. 112 ust. 2 ustawy o SIO.

W systemie informatycznym nowego SIO nie uruchomiono w pełni wymaganych mechanizmów nadzoru Ministra Edukacji Narodowej nad bezpieczeństwem przekazywania i pozyskiwania danych w nowym SIO, co w ocenie Najwyższej Izby Kontroli osłabia ochronę danych osobowych gromadzonych w bazie danych nowego SIO. [str. 46–48]

Minister Edukacji Narodowej zapewnił powszechny dostęp do wybranych danych oświatowych gromadzonych w bazie danych SIO, zgodnie z zakresem wskazanym w ustawie o SIO. Najwyższa Izba Kontroli zauważa jednak, że zasób powszechnie udostępnianych informacji oświatowych na podstawie SIO jest ograniczony głównie do danych ilościowych o strukturze szkół i placówek oświatowych oraz uczniów i nauczycieli. Nie obejmuje on natomiast danych o warunkach materialnych, dydaktycznych i kadrowych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych oraz efektów ich działalności dydaktycznej, które – zdaniem Najwyższej Izby Kontroli – byłyby przydatne bezpośrednio uczniom i ich rodzicom, np. w celu wyboru szkoły do dalszego etapu kształcenia. [str. 32–34]

Przygotowanie środowiska do wdrożenia nowego SIO Minister Edukacji Narodowej powierzył CIE (jednostce podległej). Służyły temu przede wszystkim dwa projekty systemowe realizowane z udziałem środków europejskich w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL) pn. „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty, m.in. poprzez rozwój SIO” i „Wdrożenie zmodernizowanej wersji Systemu Informacji Oświatowej”. Na ich realizację wydatkowano odpowiednio 16.522,1 tys. zł i 4.170,9 tys. zł (łącznie 20.693 tys. zł). Projekty te realizowano odpowiednio w okresach: 30 czerwca 2009 r. – 30 kwietnia 2013 r. i 1 czerwca 2011 r. – 30 kwietnia 2013 r. Wydatki na modernizację SIO należy uznać za uzasadnione. Były one zgodne z planami finansowymi realizowanych przez CIE projektów oraz celowe dla dalszej rozbudowy SIO po zakończeniu ich realizacji. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Minister Edukacji Narodowej nie zapewnił skutecznego nadzoru nad terminową realizacją przez CIE zadań związanych z usprawnieniem systemu informacji oświatowej. [str. 13, 29–31, 41–46]

W bazie danych starego SIO nie zapewniono pełnej poprawności danych służących podziałowi subwencji oświatowej dla j.s.t. na 2015 r. W 2015 r. Minister Edukacji Narodowej wystąpił do Ministra Finansów o zmniejszenie części oświatowej subwencji ogólnej z tytułu jej nieuzasadnionego zawyżenia wskutek błędów w bazie danych starego SIO w przypadku 97 j.s.t. (3,5%). Ponadto w grupie skontrolowanych jednostek Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła dwa przypadki błędów w szkolnych bazach danych starego SIO skutkujących odpowiednio zaniżeniem (o 19,6 tys. zł) i zawyżeniem (o 913,9 tys. zł) kwoty subwencji oświatowej na 2015 r. dla dwóch j.s.t. [str. 31]

Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli w jednostkach prowadzących lokalne bazy danych nowego SIO polegały w szczególności na:

- niezapewnieniu kompletności i terminowości przekazywania danych do bazy danych nowego SIO przez kontrolowane szkoły i placówki oświatowe (poza jednym przypadkiem), j.s.t., kuratoria oświaty i Ministerstwo Edukacji Narodowej;
- nieprzekazywaniu lub nieterminowym przekazywaniu do bazy danych nowego SIO przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych informacji kwartalnych o niewystąpieniu zakłóceń w ich funkcjonowaniu (w 19 kontrolowanych szkołach i placówkach oświatowych, siedmiu j.s.t. i dwóch kuratoriach oświaty);
- umożliwieniu dostępu do lokalnej bazy danych nowego SIO osobom nieuprawnionym (w trzech szkołach i placówkach oświatowych). [str. 22–27]

2.2 Uwagi końcowe i wnioski

1. Nieprawidłowe funkcjonowanie systemu informacji oświatowej miało negatywny wpływ na realizację przez Główny Urząd Statystyczny programu badań statystycznych na 2014 r.¹⁹ W opracowanym przez GUS raporcie „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2014/2015” nie zamieszczono danych na temat bazy materialnej szkół (pomieszczeń szkolnych i stopnia cyfryzacji) ze względu na – jak wyjaśniono – „nieporównywalność i niedoskonałą jakość danych zebranych w systemie informacji oświatowej”²⁰.

Natomiast dane o stanie wyposażenia szkół zamieszczone przez GUS w raporcie „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2013/2014”²¹ – opracowanym w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 r.²² – pochodziły z oszacowania ich wielkości przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W programach badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 r. i 2014 r. w zakresie przedmiotowym badania stałego GUS – „Szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne” przewidziano zebranie informacji dotyczących m.in. pomieszczeń szkolnych (pracowni komputerowych i językowych, sal lekcyjnych i gimnastycznych, pływalni), liczby stanowisk w pracowniach do praktycznej nauki zawodu, liczby komputerów w szkole oraz liczby szkół posiadających komputery i dostęp do internetu. Źródłem danych w obu badaniach rocznych powinien być system informacji oświatowej. Przedmiotowe dane podlegają gromadzeniu jedynie w bazie danych nowego SIO, bowiem – na podstawie art. 112 ust. 2 w związku z art. 107 ust. 2 ustawy o SIO – wyłączono przekazywanie w latach 2013–2016 do bazy starego SIO danych na temat warunków materialnych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych. Stwierdzona niekompletność informacji w bazie danych nowego SIO uniemożliwiła pełną realizację przez GUS wymienionych badań statystycznych i osiągnięcie celu badań, którym było określenie warunków kształcenia. Ponadto GUS nie zapewniono wynikającej z art. 63 ustawy o SIO dostępności do gromadzonych w nowym SIO źródłowych danych dotyczących wyposażenia szkół, zgodnie ze szczegółowym zakresem, w formie i terminach określonych w programach badań statystycznych.

2. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że nałożone przez art. 68 ust. 2 ustawy o SIO na wojewodów zadanie udzielania upoważnień do dostępu do bazy danych nowego SIO: wójtom gmin (burmistrzom, prezydentom miast), starostom i marszałkom województw zostało we wszystkich województwach przekazane, w drodze porozumień, do realizacji odpowiednim kuratorom oświaty. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli wymienione wyżej odstępstwo od ustawowych założeń systemu informacji oświatowej powinno zostać szczegółowo przeanalizowane przez Ministra Edukacji Narodowej we współpracy z zainteresowanymi podmiotami oraz zweryfikowane w zakresie ewentualnej efektywności przyjętego rozwiązania.

¹⁹ Program stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1159 ze zm.).

²⁰ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2014/2015, str. 23.

²¹ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2013/2014, tabele na str.: 65, 67, 107, rozdział 6.4. „Komputeryzacja w szkołach dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)”.

²² Program stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1391 ze zm.).

3. Jedną z kluczowych kwestii podczas modernizacji systemu informacji oświatowej było zapewnienie bezpieczeństwa danych osobowych uczniów i nauczycieli zgromadzonych w bazie SIO. Wyniki kontroli wskazują jednak, że w systemie informatycznym nowego SIO nie zapewniono pełnej funkcjonalności mechanizmów przewidzianych do kontroli tego bezpieczeństwa.

Na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy o SIO Minister Edukacji Narodowej sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem przekazywania danych do bazy danych SIO i pozyskiwania danych z tej bazy. Stosownie do art. 78 ust. 2 i 3 tej ustawy Minister powinien mieć dostęp do wykazu zarejestrowanych przypadków nielegalnego pozyskania, zniszczenia lub utraty danych, uzyskania lub próby uzyskania nieuprawnionego dostępu do danych zgromadzonych w bazie SIO oraz wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób. Wykaz ten powinien powstawać na podstawie dwóch źródeł: automatycznie generowanej informacji o przypadkach, w których nastąpiła próba nieuprawnionego dostępu oraz informacji przekazywanych do bazy danych SIO przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO o stwierdzeniu nieuprawnionego dostępu do bazy, nielegalnego pozyskiwania danych, zniszczenia lub utraty danych lub ich wykorzystania w nieuprawniony sposób. W systemie informatycznym nowego SIO zapewniono możliwość generowania takiego wykazu, ale nie zaimplementowano w nim funkcji automatycznego generowania informacji o przypadkach, w których nastąpiła próba nieuprawnionego dostępu, oraz funkcji przekazywania informacji przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych o wystąpieniu wyżej wymienionych zakłóceń, określonych w art. 79 ust. 1 ustawy o SIO.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa ponadto niepełną skuteczność działania mechanizmu kontroli bezpieczeństwa przekazywania i pozyskiwania danych w bazie danych nowego SIO określonego w art. 79 ust. 2 ustawy o SIO, który polega na obowiązku przekazywania do bazy danych SIO – przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO – kwartalnych informacji o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnych baz danych SIO. Odpowiednią funkcję przekazywania kwartalnych informacji o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnej bazy danych SIO uruchomiono w oprogramowaniu SIO od 31 marca 2015 r., co umożliwiło ich przekazywanie – zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o SIO – począwszy od stanu za I kwartał 2015 r. Oznacza to, że dane dziedzinowe przekazywane do bazy danych nowego SIO przez okres trzech kwartałów 2013 r. i czterech kwartałów 2014 r. nie były objęte działaniem tego mechanizmu kontroli bezpieczeństwa.

W celu usprawnienia funkcjonowania nowego SIO Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do Ministra Edukacji Narodowej o:

- 1) niezwłoczne zapewnienie oprogramowania do prowadzenia lokalnych baz danych umożliwiającego przekazywanie do bazy danych nowego SIO pełnego zakresu wymaganych danych sprawozdawczych;**
- 2) doprowadzenie do przekazania do bazy danych nowego SIO przez wszystkie zobowiązane podmioty pełnego zakresu wymaganych danych sprawozdawczych podlegających gromadzeniu w odniesieniu do roku szkolnego 2015/2016;**
- 3) niezwłoczne zapewnienie w systemie informatycznym nowego SIO działania wszystkich mechanizmów służących nadzorowi Ministra Edukacji Narodowej nad bezpieczeństwem przekazywania i pozyskiwania danych w nowym SIO.**

3.1 Kompletność i wiarygodność informacji w SIO

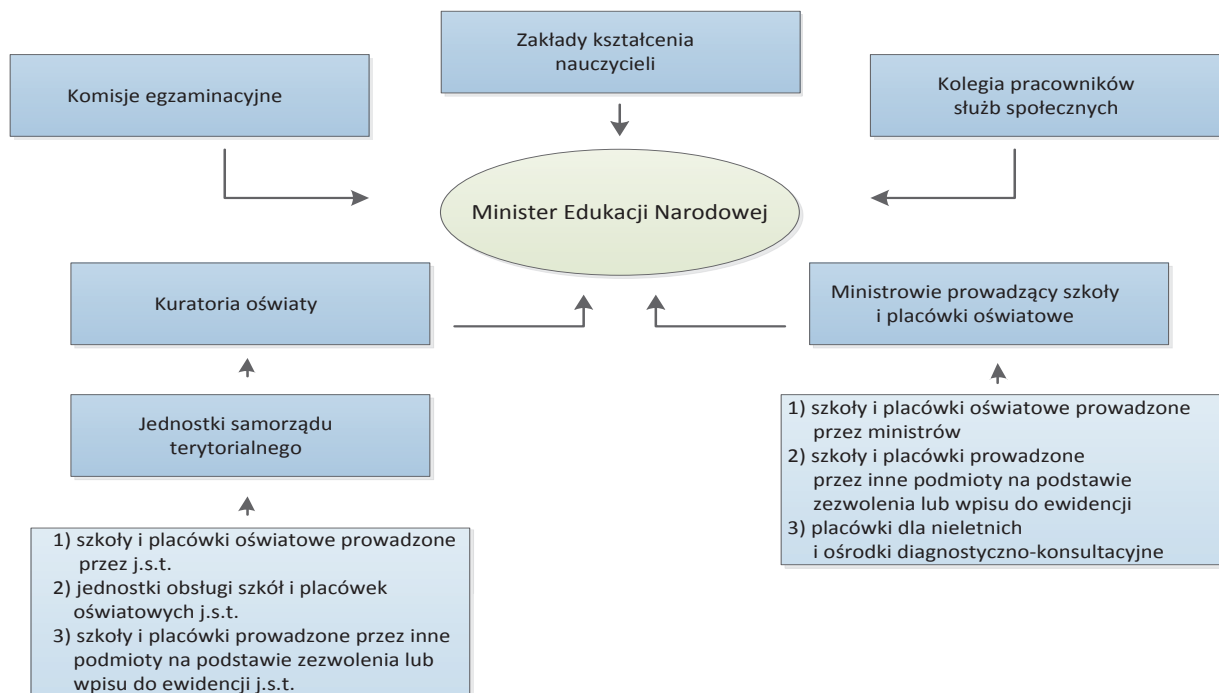
W bazie danych nowego SIO nie zapewniono kompletności i wiarygodności danych za lata szkolne 2012/2013–2015/2016 (w stanie ustalonym do 11 grudnia 2015 r.). Spowodowane to było niezapewnieniem przez Ministra Edukacji Narodowej w pełni funkcjonalnego oprogramowania do prowadzenia lokalnych baz danych nowego SIO oraz niepełnym wywiązywaniem się z obowiązków sprawozdawczych przez podmioty zobowiązane do przekazywania danych do bazy danych nowego SIO w zakresie, w jakim funkcjonalność oprogramowania SIO na to pozwalała.

W bazie danych starego SIO nie zapewniono pełnej poprawności danych służących podziałowi subwencji oświatowej dla j.s.t. na 2015 r.

1. W okresie przejściowym od wejścia w życie ustawy o SIO (30 kwietnia 2012 r.) do dnia 1 marca 2017 r. SIO funkcjonuje w ten sposób, że są dwie odrębne ścieżki przekazywania danych oświatowych: do bazy danych nowego SIO i do bazy danych starego SIO, oraz wykorzystywanie danych z obu tych baz danych do wsparcia realizacji zadań oświatowych (w zakresie określonym w art. 1 ustawy o SIO). W nowym SIO dane oświatowe przekazywane przez wszystkie zobowiązane do tego podmioty są przesyłane bezpośrednio z prowadzonych przez nie lokalnych baz danych do centralnej bazy danych, podczas gdy w starym SIO dane przekazywane przez szkoły i placówki oświatowe podlegają scalaniu i kontroli kompletności na poziomach pośrednich: najpierw na poziomie j.s.t., później na poziomie kuratoriów oświaty, a następnie na poziomie centralnym (MEN).

Rysunek nr 1

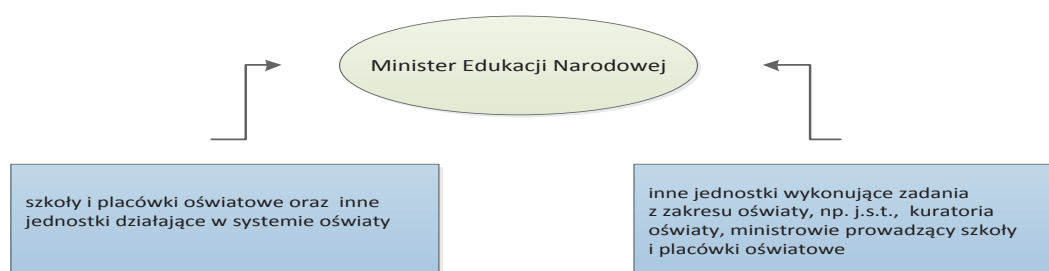
Schemat przekazywania danych statystycznych w bazie starego SIO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o starym SIO z 2004 r. i ustawy o nowym SIO z 2011 r.

Rysunek nr 2

Schemat przekazywania danych statystycznych w bazie nowego SIO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o nowym SIO z 2011 r.

2. Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy o SIO Minister Edukacji Narodowej jest administratorem bazy danych nowego SIO. Z przepisów tej ustawy wynika następujący terminarz działań wdrożeniowych nowego SIO:

- minister właściwy do spraw oświaty i wychowania miał podjąć działania organizacyjno-techniczne mające na celu zapewnienie funkcjonowania od 1 sierpnia 2012 r. bazy danych SIO w zakresie dotyczącym RSPO (art. 128 ust. 1);
- kierownicy podmiotów zobowiązanych do przekazywania danych do RSPO oraz wojewodowie mieli złożyć wnioski o udzielenie upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO w terminie od 15 maja do 15 czerwca 2012 r. (art. 119 ust. 1);
- upoważnień do dostępu do bazy danych SIO podmiotom zobowiązanych do przekazywania danych do RSPO oraz wojewodom mieli udzielać minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (wojewodom i ministrom prowadzącym szkoły i placówki oświatowe) oraz wojewodowie (kierownikom urzędów j.s.t.) w terminie od 1 czerwca do 31 lipca 2012 r. (art. 119 ust. 2);
- podmioty zobowiązane miały przekazać do RSPO dane identyfikacyjne istniejących w dniu 31 lipca 2012 r. publicznych i niepublicznych szkół i placówek oświatowych oraz ich zespołów w terminie od 1 sierpnia do 31 października 2012 r. (art. 120 ust. 1);
- kierownicy podmiotów zobowiązanych do przekazywania danych do bazy danych (poza RSPO), z wyłączeniem ministrów prowadzących szkoły i placówki oświatowe oraz j.s.t, mieli złożyć wnioski o upoważnienie do dostępu do bazy danych SIO: w przypadku szkół i placówek oświatowych – w terminie od dnia przekazania danych szkoły lub placówki oświatowej w RSPO do 15 listopada 2012 r., w przypadku innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty – w terminie od 15 października do 15 listopada 2012 r. (art. 123 ust. 1); upoważnień tych odpowiednim podmiotom udzielali minister właściwy do spraw oświaty i wychowania oraz kierownicy podmiotów przekazujących dane do RSPO w terminie od 1 listopada do 31 grudnia 2013 r. (art. 123 ust.2);
- podmioty zobowiązane do przekazywania danych do bazy danych SIO w zbiorach: szkół i placówek oświatowych, innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty, uczniów i nauczycieli (poza RSPO) miały przekazywać dane do bazy danych SIO według stanu na dzień 31 marca 2013 r. w terminie do 9 kwietnia 2013 r. (art. 124 ust. 1 i 2 z zastrzeżeniem ust. 3 i 4);

- podmioty zobowiązane do przekazywania danych do zbioru danych szkoły lub placówki, zbioru danych innej jednostki wykonującej zadania z zakresu oświaty, zbioru danych nauczyciela i zbioru danych ucznia przekazują dane do bazy danych SIO w terminie 7 dni od zmiany stanu faktycznego, z wyjątkiem danych, dla których terminy przekazywania zostaną odrębnie określone w rozporządzeniu (art. 30 i 31).

Z wyżej przedstawionego terminarza wynikają następujące etapy wdrażania funkcjonalności nowego SIO:

- zapewnienie możliwości składania wniosków u udzielenie upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO przez podmioty zobowiązane do przekazywania danych do RSPO – co najmniej od 15 maja 2012 r.;
- zapewnienie możliwości przekazywania danych do RSPO – co najmniej od 1 sierpnia 2012 r.;
- zapewnienie możliwości przekazywania danych do pozostałych zbiorów SIO (poza RSPO) – co najmniej od 2 kwietnia 2013 r.²³.

Przygotowaniu nowego SIO służyły przede wszystkim dwa projekty systemowe przyjęte w ramach POKL²⁴, realizowane przez CIE:

- „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty, m.in. poprzez rozwój SIO” (*projekt usprawnienie SIO*), realizowany w okresie od 30 czerwca 2009 r. do 30 kwietnia 2013 r., na który wydatkowano 16.522,1 tys. zł;
- „Wdrożenie zmodernizowanej wersji Systemu Informacji Oświatowej” (*projekt wdrożenie SIO*), realizowany w okresie od 1 czerwca 2011 r. do 30 kwietnia 2013 r., na który wydatkowano 4.170,9 tys. zł.

Ponadto Minister Edukacji Narodowej – na podstawie art. 98 ustawy o SIO – powierzył CIE prowadzenie obsługi organizacyjno-technicznej funkcjonowania nowego SIO²⁵, w tym m.in.:

- techniczne dostosowywanie struktury bazy danych do obowiązujących przepisów prawa;
- utrzymanie i aktualizacja oprogramowania udostępnianego nieodpłatnie na portalu SIO do prowadzenia lokalnych baz danych SIO;
- prowadzenie portalu systemu informacji oświatowej oraz realizowanie wsparcia technicznego dla użytkowników SIO.

3. Projekt usprawnienie SIO służył przygotowaniu środowiska techniczno-informatycznego do uruchomienia nowego SIO. We wniosku o dofinansowanie projektu założono m.in., że:

- celem ogólnym projektu jest stworzenie zmodernizowanego, usprawnionego i funkcjonalnego systemu informacji oświatowej, a celami szczegółowymi: zapewnienie weryfikacji, kompletności i jakości danych poprzez stworzenie możliwości jednoznacznego sposobu identyfikacji szkoły i placówki oświatowej oraz zapewnienie jednego spójnego źródła danych; zapewnienie w systemie możliwości tworzenia raportów analitycznych niezbędnych do podejmowania decyzji

²³ Za dzień startowy przyjęto pierwszy dzień roboczy terminu uprawnionego przekazywania danych dziedzinowych w bazie nowego SIO, wynikający z art. 124 ust. 1 ustawy o SIO.

²⁴ Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.1 – Modernizacja systemu zarządzania i nadzoru w oświacie, Poddziałanie 3.1.1 – Tworzenie warunków i narzędzi do monitorowania, ewaluacji i badań systemu oświaty.

²⁵ Zadania CIE w tym zakresie zostały określone zarządzeniami Ministra Edukacji Narodowej nr 11 z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie wyznaczenia Centrum Informatycznego Edukacji w Warszawie do prowadzenia obsługi organizacyjno-technicznej funkcjonowania bazy danych systemu informacji oświatowej (Dz.Urz. MEN z 2012 r., poz. 10 – uchylone z dniem 30 stycznia 2013 r.) i nr 4 z dnia 30 stycznia 2013 r. w tej samej sprawie (Dz.Urz. MEN z 2013 r., poz. 3).

na poszczególnych szczeblach zarządzania oświatą, m.in. w zakresie otwartego standardu wymiany danych indywidualnych o uczniach oraz wynikach egzaminów zewnętrznych w celu badania efektywności kształcenia;

- CIE samodzielnie stworzy oprogramowanie dla użytkownika SIO oraz mechanizmy umożliwiające bezpieczne przekazywanie danych sprawozdawczych ze szkół i placówek oświatowych do bazy danych SIO, a efektem końcowym projektu będzie możliwość przesyłania danych do bazy danych SIO oraz natychmiastowa weryfikacja ich poprawności i przetwarzanie danych w raporty i zestawienia;
- CIE będzie współpracowało z MEN w przygotowaniu projektu nowej ustawy o SIO oraz aktów wykonawczych do tej ustawy;
- wśród produktów projektu będzie m.in. oprogramowanie klienckie i oprogramowanie homologacyjne (do certyfikacji innych systemów) oraz infrastruktura dla prawidłowego funkcjonowania nowego SIO, a miarą efektywności nowego SIO będzie kompletność, aktualność i wysoka jakość zebranych danych oraz możliwość bezpośredniego wykrywania i korygowania błędów oraz bezpośrednie pobieranie danych z systemu przez zainteresowane podmioty;
- nowy SIO będzie realizował zapisy ustawy o SIO (założenie dodane po zmianie wniosku o dofinansowanie z dniem 8 listopada 2011 r.).

W ramach projektu usprawnienie SIO zostało przygotowane w CIE oprzyrządowanie techniczno-informatyczne systemu centralnego nowego SIO, w oparciu o najnowsze rozwiązania technologiczne dla serwerów obsługujących bazy danych. CIE zakupiło i uruchomiło urządzenia do centralnego systemu bazy danych SIO: serwery typu Blade (Fujitsu PRIMERGY Dual), macierz dyskową NetApp oraz urządzenia Barracuda Load Balancer zapewniające bezpieczeństwo i obsługę pojedynczej usługi przez wiele serwerów nazywanych farmą serwerów. Przygotowano również oprogramowanie do prowadzenia lokalnych baz danych SIO (oprogramowanie SIO), przewidziane do nieodpłatnego udostępnienia przez Ministra Edukacji Narodowej na podstawie art. 95 pkt 1 ustawy o SIO. Pierwsze wydanie oprogramowania SIO (wersja nr 0.6.12) zostało udostępnione użytkownikom do pobrania na portalu internetowym nowego SIO (www.sio.men.gov.pl) w dniu 15 maja 2012 r. W okresie od 15 maja 2012 r. do 16 października 2015 r. powstały łącznie 34 wersje tego oprogramowania (do wersji nr 2.23.12).

Pierwotna wersja udostępnionego użytkownikom SIO oprogramowania SIO zawierała m.in. moduł służący do składania wniosków o udzielenie upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO. Zapewniono przez to uprawnionym podmiotom niezbędne oprogramowanie do składania wniosków o wydanie upoważnień dostępowych, w terminie określonym w art. 119 ust. 1 ustawy o SIO (od 15 maja 2012 r.).

W dniu 1 sierpnia 2012 r. uruchomiono w oprogramowaniu SIO moduł do tworzenia RSPO. Zapewniło to podmiotom zobowiązanym, możliwość przekazywania w bazie SIO wymaganych danych do RSPO w terminie określonym w art. 120 ust. 1 ustawy o SIO (od 1 sierpnia 2012 r.).

Ostatnia wersja oprogramowania SIO opracowana w okresie realizacji projektu usprawnianie SIO (wersja nr 2.1.19) została udostępniona użytkownikom SIO w dniu 3 kwietnia 2013 r. (następna wersja nr 2.2.25 została udostępniona w dniu 8 lipca 2013 r., tj. po zakończeniu realizacji projektu). Jednocześnie była to wersja oprogramowania, która miała zastosowanie do przekazywania przez zobowiązane podmioty do bazy nowego SIO danych zgodnie z art. 124 ust. 1 i 2 ustawy

o SIO, tj. pierwszego przekazania do bazy nowego SIO danych identyfikacyjnych i dziedzinowych według stanu na dzień 31 marca 2013 r. do zbiorów danych: szkół i placówek oświatowych, innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty, o nauczycielach, o uczniach.

W podejściu kontrolnym NIK przyjęto, że wyrazem pełnego wdrożenia nowego SIO będzie uruchomienie w środowisku techniczno-informatycznym nowego SIO funkcjonalności zapewniających użytkownikom SIO pełną i terminową realizację wymaganych ustawą o SIO obowiązków sprawozdawczych. W ocenie NIK oprogramowanie SIO w wersji 2.1.19 z dnia 3 kwietnia 2013 r. nie zapewniało użytkownikom SIO możliwości przekazania do bazy danych SIO w wymaganym terminie do 9 kwietnia 2013 r. pełnego zakresu danych według stanu na dzień 31 marca 2013 r. Analiza zmian w oprogramowaniu SIO wprowadzonych w okresie od 17 grudnia 2013 r. do 16 października 2015 r. (wersje od 2.5.20 do 2.23.12)²⁶ wykazała, że w okresie tym uzupełniono je o 42 kolejne funkcjonalności, tj. formularze do przekazywania określonego rodzaju danych identyfikacyjnych i dziedzinowych, których nie było w wersjach wcześniejszych. Dodane funkcjonalności obejmowały przekazywanie następujących danych:

- od 17 grudnia 2013 r. (po ok. ośmiu miesiącach) – o stażu pracy oraz stażu pracy pedagogicznej zatrudnionego nauczyciela (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. d i pkt 2 lit. d w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO); o zajmowanym przez nauczyciela stanowisku i rodzaju sprawowanej funkcji (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. f i pkt 2 lit. f w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO); o uczestnictwie ucznia w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia (art. 14 pkt 25 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO); o korzystaniu przez uczniów z bezpłatnego transportu lub zwrotu kosztów przejazdu (art. 14 pkt 27 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO); o liczbie nauczycieli, z którymi planowane jest w danym roku kalendarzowym rozwiązanie stosunku pracy lub z którymi stosunek pracy wygaśnie (art. 8 pkt 3 w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a-b ustawy o SIO); o liczbie turnusów organizowanych w domach wczasów dziecięcych (art. 8 pkt 2c lit. a ustawy o SIO w związku z § 3 pkt 8 lit. j rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO);
- od 2 stycznia 2014 r. (po ok. dziewięciu miesiącach) – o przeciętnym wynagrodzeniu nauczyciela na jeden etat w szkołach i placówkach publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż j.s.t. i osoby fizyczne oraz niepublicznych szkołach i placówkach (art. 8 pkt 1 lit. f w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO);
- od 31 stycznia 2014 r. (po ok. 10 miesiącach) – o zajęciach nauczycieli realizowanych na podstawie art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a-b Karty Nauczyciela (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. g w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o SIO i § 29 ust. 1 pkt 7 lit. a rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO); o posiadanych przez zatrudnionych nauczycieli kwalifikacjach do nauczania (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. c w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO); o uzyskiwaniu przez nauczyciela kolejnego stopnia awansu zawodowego (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. g w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO i § 26 pkt 2 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO); o rodzaju diagnozy sporządzonej dla ucznia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (art. 26a ust. 1 pkt 1 w związku z art. 40 ust. 3 ustawy o SIO); o rodzaju zajęć organizowanych dla ucznia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (art. 26a ust. 1 pkt 2 w związku z art. 40 ust. 3 ustawy o SIO); o rodzaju innych opinii niż opinia o potrzebie wspomaganie wczesnoszkolnego, sporządzonych dla ucznia przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną (art. 26a ust. 1 pkt 3 w związku z art. 40 ust. 3 ustawy

²⁶ CIE nie posiada udokumentowanych zmian funkcjonalnych wprowadzanych w oprogramowaniu SIO od wersji 0.6.12 z dnia 15 maja 2012 r. do wersji 2.4.13 z dnia 19 listopada 2013 r.

- o SIO); o numerach i datach wydania przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną opinii i orzeczeń (art. 26a ust. 1 pkt 4 w związku z art. 40 ust. 3 ustawy o SIO); o liczbie uczniów, nauczycieli i rodziców korzystających z pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz liczbie form tej pomocy (art. 8 pkt 2 lit. a w związku z art. 40 ust. 3 ustawy o SIO); o działalności placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego i ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego (art. 8 pkt 2c lit. c w związku z art. 19a i art. 42 pkt 6a ustawy o SIO); o kosztach wynagrodzeń pracowników niebędących nauczycielami wraz z pochodnymi i wynagrodzeniach osób wykonujących zadania nauczyciela na podstawie umów cywilnoprawnych w publicznych szkołach i placówkach prowadzonych przez j.s.t. (art. 8 pkt 1 lit. g i lit. j ustawy o SIO);
- od 28 lutego 2014 r. (po ok. 11 miesiącach) – o osobach korzystających z pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym (art. 14 pkt 29 i art. 15 pkt 10 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO); o wypadkach, którym uczeń uległ będąc pod opieką szkoły (art. 14 pkt 28 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO); o przypadkach spełniania przez ucznia obowiązku szkolnego przez uczęszczanie do szkoły za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce oraz o niespełnianiu tego obowiązku (art. 22 w związku z art. 42 pkt 8 ustawy o SIO); o przypadkach spełniania przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez uczęszczanie do szkoły lub przedszkola za granicą lub przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce oraz o niespełnianiu tego obowiązku (art. 21 w związku z art. 42 pkt 7 ustawy o SIO); o wynagrodzeniach nauczycieli (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. j oraz pkt 1a lit. i w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a-b ustawy o SIO);
 - od 26 marca 2014 r. (po ok. 12 miesiącach) – o formach spełniania i przypadkach niespełniania obowiązku nauki (art. 23 pkt 1-3a w związku z art. 42 pkt 9 ustawy o SIO); o kursach kwalifikacyjnych prowadzonych przez placówki doskonalenia nauczycieli (art. 29 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 43 ust. 2 pkt 1 ustawy o SIO); o uzyskaniu tytułu czeladnika lub mistrza w wyniku egzaminów prowadzonych przez izby rzemieślnicze (art. 25 w związku z art. 42 pkt 12 ustawy o SIO); o pracownikach niebędących nauczycielami w szkołach i placówkach oświatowych (art. 8 pkt 4 lit. a w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a-b ustawy o SIO);
 - od 30 maja 2014 r. (po ok. 14 miesiącach) – o nadaniu nauczycielowi następnego stopnia awansu zawodowego (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. g w związku z art. 43 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o SIO); o opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej przekazanych szkole lub placówce w odniesieniu do ich uczniów (art. 12 w związku z art. 42 pkt 1 i art. 44a pkt 1 ustawy o SIO);
 - od 27 czerwca 2014 r. (po ok. 15 miesiącach) – o objęciu ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole (art. 26a ust. 3 pkt 1 w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO); o wydatkach na prowadzenie publicznych i niepublicznych szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne inne niż j.s.t. i osoby fizyczne oraz szkół i placówek niepublicznych (art. 8 pkt 1 lit. h w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO i § 3 pkt 5 lit. b rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO);
 - od 1 sierpnia 2014 r. (po ok. 16 miesiącach) – o pracownikach odpowiedzialnych za administrowanie i zarządzanie oświatą i ich łącznych wynagrodzeniach w innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty (art. 9 pkt 2 lit. b w związku z art. 41 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o SIO); o przeciętnym wynagrodzeniu nauczycieli mianowanych i dyplomowanych, zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych (art. 9 pkt 2 lit. a w związku z art. 41 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO); o działalności placówki oświatowo-wychowawczej (art. 8 pkt 2c lit. b w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO);

- od 29 sierpnia 2014 r. (po ok. 17 miesiącach) – o liczbie nauczycieli korzystających z innych form doskonalenia niż kursy kwalifikacyjne w placówkach doskonalenia nauczycieli (art. 8 pkt 2c lit. d ustawy o SIO w związku z § 8 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO); o liczbie miejsc w oddziałach przedszkolnych i innych formach wychowania przedszkolnego, internatach, bursach i innych placówkach zapewniających pobyt uczniów poza miejscem stałego zamieszkania (§ 3 pkt 8 lit. a-h rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO); o czasie pracy przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach (§ 3 pkt 9 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO);
- od 26 września 2014 r. (po ok. 18 miesiącach) – o liczbie uczniów szkół korzystających z posiłków i ich rodzajach oraz zakresie uzyskiwanego dofinansowania (§ 3 pkt 11 lit. a rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO);
- od 31 października 2014 r. (po ok. 19 miesiącach) – o wpisaniu nauczyciela na listę rzeczoznawców w zakresie opiniowania podręczników szkolnych (art. 29 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 43 ust. 2 pkt 3 ustawy o SIO); o wpisaniu nauczyciela na listę ekspertów w zakresie awansu zawodowego nauczycieli (art. 29 ust. 2 pkt 4 w związku z art. 43 ust. 2 pkt 4 ustawy o SIO); o korzystaniu w ramach zajęć szkolnych dla uczniów z obiektów sportowych i rekreacyjnych niebędących w dyspozycji szkoły lub placówki (§ 3 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a-b ustawy o SIO); o średniej liczbie posiłków wydawanych przez stołówkę szkoły lub placówki (§ 3 pkt 11 lit. b rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o SIO); o zakresie dostosowania szkoły lub placówki do potrzeb osób niepełnosprawnych (§ 3 pkt 12 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO w związku z art. 43 ust. 1 pkt 1 lit. a-b ustawy o SIO).

Mimo tych uzupełnień w oprogramowaniu SIO udostępnianym użytkownikom SIO w okresie prowadzenia kontroli NIK (do ostatniej wersji objętej analizą kontrolną) nie zapewniono możliwości przekazania do bazy nowego SIO następujących sześciu rodzajów wymaganych danych:

- o uczestniczeniu uczniów w zajęciach wychowania do życia w rodzinie (art. 26a ust. 3 pkt 2 w związku z art. 40 ust. 5 i art. 8 pkt 2b ustawy o SIO)²⁷;
- o uzyskaniu przez ucznia tytułu laureata albo finalisty olimpiady przedmiotowej oraz laureata konkursu lub zawodów na szczeblu co najmniej powiatu (art. 14 pkt 18 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO);
- o ukończeniu szkoły artystycznej w trybie eksternistycznym (art. 14 pkt 23 w związku z art. 42 pkt 11 ustawy o SIO);
- o wpisaniu nauczyciela przez OKE na listę egzaminatorów (art. 29 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy o SIO);

²⁷ Dane te podlegały gromadzeniu w bazie danych SIO do 30 marca 2015 r. Na podstawie art. 6 pkt 6 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 357) nastąpiła zmiana zakresu danych gromadzonych na podstawie art. 26a ust. 3 pkt 2 – od 31 marca 2015 r. określone tym przepisem dane obejmują informację o uczestniczeniu ucznia w zajęciach edukacyjnych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78 ze zm.), tj. informację o uczestnictwie uczniów w zajęciach edukacyjnych dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji, realizowanych w ramach zajęć edukacyjnych wychowania do życia w rodzinie.

- o liczbie uczniów, nauczycieli i rodziców korzystających z pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznej w formie spotkań z przedstawicielami innych instytucji działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (art. 8 pkt 2 lit. a w związku z art. 40 ust. 2 ustawy o SIO i § 4 pkt 8 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO);
- o podręcznikach szkolnych obowiązujących w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym (art. 8 pkt 1 lit. d w związku z art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO).

Łącznie udostępnione przez Ministra Edukacji Narodowej oprogramowanie SIO w okresie 2–9 kwietnia 2013 r. nie zapewniało możliwości przekazania do bazy danych nowego SIO 48 rodzajów wymaganych danych. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli świadczy to o nieskutecznej realizacji projektu usprawnienie SIO.

Ponadto w dwóch przypadkach CIE zastosowało w nowym SIO sposób przekazywania danych do bazy nowego SIO niezgodny z założeniami ustawy o SIO.

- W oprogramowaniu SIO nie zapewniono funkcji przekazywania przez OKE do bazy danych nowego SIO informacji o nadanym szkole numerze ewidencyjnym do celów egzaminacyjnych.
Wprowadzono rozwiązanie polegające na przekazywaniu tej informacji do bazy danych nowego SIO przez CIE, na podstawie wykazów numerów dostarczanych przez OKE. Zastępca dyrektora CIE wyjaśnił, że zaplanowano uruchomienie do końca 2015 r. uproszczenia tej procedury tak, aby OKE mogły dokonać modyfikacji tego numeru poprzez *Strefę dla Zalogowanych* na portalu nowego SIO (lub nadal przekazywać plik z danymi do przekazania do bazy danych nowego SIO przez CIE).
Zdaniem NIK zastosowane rozwiązanie jest niezgodne z art. 38 ustawy o SIO, zakładającym przekazanie tych danych bezpośrednio do RSPO przez OKE, a nie za pośrednictwem CIE lub poprzez dodatkową aplikację.
- W oprogramowaniu SIO nie zapewniono funkcji przekazywania przez OKE do bazy danych nowego SIO informacji o wynikach sprawdzianu i egzaminów.
Wprowadzono rozwiązanie polegające na przekazywaniu przez OKE do bazy danych nowego SIO informacji o wynikach sprawdzianu i egzaminów poprzez *Strefę dla Zalogowanych* na portalu nowego SIO.
Zdaniem NIK zastosowane rozwiązanie jest niezgodne z art. 125 ust. 2 ustawy o SIO, zobowiązującym OKE do przekazania wyników sprawdzianu i egzaminów do bazy danych SIO (a nie poprzez dodatkową aplikację).

4. Projekt wdrożenia SIO miał na celu kompleksowe przygotowanie użytkowników do efektywnego korzystania ze zmodernizowanego SIO, w tym przeprowadzenie kampanii informacyjno-szkoleniowej powiązanej z wdrożeniem zmodernizowanej wersji SIO oraz wytworzenie pozytywnego wizerunku zmodernizowanej wersji SIO w środowisku oświatowym, prowadzącej do pozytywnej akceptacji zmiany i użytkowania systemu w sposób właściwy i korzystny z punktu widzenia użytkowników.

W ramach projektu w okresie od 11 kwietnia 2011 r. do 13 listopada 2012 r. przeprowadzono łącznie 57 spotkań informacyjno-szkoleniowych dla pracowników kuratoriów oświaty i urzędów wojewódzkich, pracowników j.s.t. oraz dyrektorów szkół i placówek oświatowych. Poszczególne spotkania zakończone zostały przeprowadzeniem badania ankietowego mającego na celu dokonanie oceny ogólnej spotkania, jego organizacji oraz działań informacyjnych. Wytworzono i przekazano użytkownikom SIO materiały informacyjno-szkoleniowe przewidziane we wniosku

o dofinansowanie projektu. Utworzono informacyjny portal internetowy dedykowany nowemu SIO, na którym uruchomiono platformę e-learningową z materiałami (kursami) do samokształcenia użytkowników SIO. W ramach projektu świadczona była usługa telefonicznego wsparcia użytkowników zmodernizowanej wersji SIO (do 30 kwietnia 2013 r.).

W projekcie nie zrealizowano planowanego w II kwartale 2013 r. badania ankietowego w celu ustalenia wskaźnika użytkowników SIO biorących udział w projekcie i pozytywnie oceniających wdrożenie zmodernizowanego SIO. Środki przewidziane w planie finansowym projektu na to zadanie pozostały niewykorzystane.

5. W bazie danych nowego SIO nie przekazano wszystkich wymaganych ustawą o SIO danych dziedzinowych za lata szkolne 2012/2013–2015/2016 (do 11 grudnia 2015 r.). W zakresie danych objętych analizą kontrolną stwierdzono następujący stan:

- a) w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 w bazie danych nowego SIO zarejestrowano 2.910.824, 3.333.420, 4.083.084, 6.184.156 uczniów, co stanowiło 56,8%, 65,6%, 79,6%, 118,7% w stosunku do liczby uczniów wykazanych w bazie danych starego SIO na dzień 30 września odpowiedniego roku;
- b) w kolejnych latach szkolnych w bazie danych nowego SIO zarejestrowano 343.709, 459.362, 592.640, 887.097 dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego, co stanowiło 27,7%, 35,4%, 47,9%, 77,7% w stosunku do liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wykazanych w bazie danych starego SIO na dzień 30 września odpowiedniego roku;
- c) w kolejnych latach szkolnych w bazie danych zarejestrowano ogółem 360.451, 485.106, 516.956, 629.314 nauczycieli (etaty), co stanowiło 54,1%, 73,2%, 77,1%, 92,7% w stosunku do liczby nauczycieli wykazanych w bazie danych starego SIO na dzień 30 września odpowiedniego roku;
- d) w kolejnych latach szkolnych w bazie danych zarejestrowano 442, 849, 873, 1.031 nauczycieli zatrudnionych w kuratoriach oświaty na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, co stanowiło 33,4%, 66,7%, 68,5%, 84,9% w stosunku do liczby nauczycieli wykazanych w tych jednostkach w bazie danych starego SIO na dzień 30 września odpowiedniego roku;
- e) w kolejnych latach szkolnych w bazie danych zarejestrowano 42, 73, 74, 119 nauczycieli ogółem zatrudnionych w CKE i OKE na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, co stanowiło 11,5%, 25,2%, 22,4%, 38,9% w stosunku do liczby nauczycieli wykazanych w komisjach egzaminacyjnych w bazie danych starego SIO na dzień 30 września odpowiedniego roku;
- f) dane o wysokości przeciętnego wynagrodzenia (w przeliczeniu na jeden etat) nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w kuratoriach oświaty w kolejnych latach szkolnych (za odpowiednie okresy roku kalendarzowego) w bazie danych SIO przekazało 0, 2, 6, 6 spośród 16 kuratoriów oświaty oraz 0, 1, 1, 1 spośród ogółem dziewięciu komisji egzaminacyjnych;
- g) dane o pracownikach odpowiedzialnych za administrowanie i zarządzanie oświatą w kolejnych latach szkolnych (za odpowiednie okresy kwartalne) w bazie danych SIO przekazało 0, 56, 566, 655 spośród 2.809 j.s.t., tj. 0%, 2%, 20,1%, 23,3%;
- h) w latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 w bazie danych nowego SIO wykazano 30.236 i 34.473 szkół samodzielnych i zespołów szkół (łączna liczba dla tych dwóch form organizacyjnych) zobowiązanych do przekazywania danych o warunkach materialnych ich funkcjonowania, z tego dane do bazy nowego SIO przekazało:

- o liczbie sal lekcyjnych – 5.419 i 14.028 jednostek, tj. 17,9% i 40,7%;
- o posiadanych zbiorach bibliotecznych – 390 i 5.564 jednostek, tj. 1,3% i 16,1%;
- o komputerach dostępnych dla uczniów – 680 i 8.104 jednostek, tj. 2,5% i 23,5%.

Z wyjaśnień dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wynika, że w pierwszym okresie funkcjonowania nowego SIO znaczący wpływ na liczbę przekazanych danych o uczniach i nauczycielach miały problemy z weryfikacją tych danych w rejestrze PESEL. Dane identyfikacyjne ucznia i nauczyciela, które nie są potwierdzone w rejestrze PESEL, nie są zapisywane w bazie danych SIO, a w konsekwencji nie jest możliwe przekazanie danych dziedzinowych tych uczniów i nauczycieli. Dopiero nowelizacja ustawy o SIO, dokonana ustawą z 2013 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej (wejście w życie od 1 stycznia 2014 r.), wprowadziła mechanizm umożliwiający przejściowe przekazanie danych identyfikacyjnych i danych dziedzinowych uczniów i nauczycieli również w przypadku, gdy ich dane identyfikacyjne nie zostały potwierdzone w rejestrze PESEL. W ocenie wyjaśniającego, ze względu na równoległe funkcjonowanie starego SIO, dyrektorzy szkół i placówek nie przykładali należytej wagi do przekazywania danych do nowego SIO.

Na koniec roku szkolnego 2014/2015 w bazie danych nowego SIO zarejestrowanych było tymczasowo 5.366 uczniów i 523 nauczycieli, a na dzień 30 listopada 2015 r. – 4.134 uczniów i 414 nauczycieli.

Wykazane w bazie danych nowego SIO w roku szkolnym 2015/2016 (powyżej w ppkt a) zawyżenie liczby uczniów w stosunku do danych z bazy starego SIO (118,7%) świadczy o niewiarygodności danych w bazie nowego SIO. Z wyjaśnień dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wynika, że zawyżenie to spowodowane jest nieprzekazaniem w lokalnych bazach danych SIO informacji o ukończeniu szkoły przez niektórych uczniów z końcem roku szkolnego 2014/2015 (przez co część absolwentów szkół jest nadal wykazywana jako uczniowie) oraz nieprzypisania dzieci do oddziałów przedszkolnych prowadzonych w szkołach podstawowych (przez co po zarejestrowaniu w bazie danych szkoły podstawowej są oni wykazywani jako uczniowie szkoły, a nie wychowankowie w oddziałach przedszkolnych).

6. Najwyższa Izba Kontroli zauważa szczególną sytuację wynikającą z niekompletności w bazie nowego SIO danych w dziedzinie warunków materialnych prowadzenia szkół. Zgodnie z art. 112 ust. 2 w związku z art. 107 ust. 2 ustawy o SIO w bazie danych starego SIO nie aktualizuje się i nie przekazuje w latach 2013–2016 danych dotyczących: powierzchni nieruchomości gruntowej, w tym terenów sportowych, oraz obiektów budowlanych pozostających w dyspozycji szkoły lub placówki oświatowej; liczby, rodzaju i powierzchni pomieszczeń szkoły lub placówki oświatowej; wyposażenia szkoły lub placówki oświatowej. W związku z tym niekompletne dane w tym zakresie – podlegające gromadzeniu wyłącznie w bazie danych nowego SIO na podstawie art. 8 pkt 1 lit. a-c ustawy o SIO, w szczególności określonej w § 3 pkt 1–4 i 7 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO – nie mogą być zastąpione do celów zarządzania oświatą na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym (jak w przypadku innych danych dziedzinowych) danymi pozyskiwanymi z bazy danych starego SIO. Skutkiem niekompletności tych danych w bazie nowego SIO była konieczność szacowania przez MEN danych o stanie wyposażenia szkół do celów opracowania przez GUS, w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 r.²⁸,

²⁸ Program stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1391 ze zm.).

raportu „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2013/2014”²⁹. W opracowanym przez GUS w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2014 r.³⁰ raporcie „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2014/2015” – jak wyjaśniono w tym dokumencie – ze względu na nieporównywalność i niedoskonałą jakość dane zebrane w systemie informacji oświatowej dotyczące bazy materialnej szkół (zarówno liczby pomieszczeń szkolnych jak i komputeryzacji) nie zostały zaprezentowane³¹.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w programach badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 r. i 2014 r., w zakresie przedmiotowym badania stałego nt. „Szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne” ujęto m.in.: pomieszczenia szkolne (pracownie szkolne, w tym komputerowe, języków obcych, ćwiczeń praktycznych, sale lekcyjne, sale gimnastyczne, pływalnie/baseny); liczbę stanowisk w pracowniach do praktycznej nauki zawodu; liczbę komputerów w szkole, w tym z dostępem do internetu; liczbę komputerów w szkole przeznaczonych do użytku przez uczniów; liczbę szkół posiadających komputery, w tym z dostępem do internetu; liczbę szkół posiadających komputery przeznaczone do użytku przez uczniów, w tym z dostępem do internetu. Źródłem danych w obu badaniach rocznych przewidziano system informacji oświatowej działający na podstawie ustawy o SIO. Stwierdzona sytuacja oznacza, że niekompletność danych w bazie danych nowego SIO uniemożliwiła pełną realizację wymienionych badań statystycznych statystyki publicznej i osiągnięcie celu badań, obejmującego m.in. określenie warunków kształcenia.

7. Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała wywiązywanie się z obowiązków sprawozdawczych w nowym SIO przez łącznie 35 podmiotów prowadzących lokalne bazy danych³², z tego: 20 szkół/ zespołów szkół i placówek oświatowych, 9 j.s.t. (cztery gminy i pięć powiatów), pięć KO i MEN. W zakresie kontrolowanych rodzajów danych podlegających przekazywaniu w lokalnych bazach danych stwierdzono niżej przedstawiony stan.

1) W dwóch j.s.t.³³ w RSPO nie wykazano łącznie 32 funkcjonujących szkół i placówek oświatowych, co oznacza brak ich w liczbie ogółem jednostek oświatowych wykazanych w bazie danych SIO, jak też niemożliwość przekazywania z tych jednostek do bazy danych nowego SIO jakichkolwiek danych wymaganych ustawą o SIO.

W sześciu j.s.t.³⁴ stwierdzono w RSPO niekompletność lub nieterminową aktualizację danych identyfikacyjnych szkół i placówek oświatowych, dotyczących: obwodu szkolnego, informacji teleadresowych, daty likwidacji szkoły, nazwiska dyrektora szkoły lub placówki.

²⁹ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2013/2014, tabele na str.: 65, 67, 107, rozdział 6.4. „Komputeryzacja w szkołach dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych)”.

³⁰ Program stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1159 ze zm.).

³¹ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2014/2015, str. 23.

³² Badanie kontrolne w tym zakresie nie było prowadzone w Centrum Informatycznym Edukacji (niezobowiązany do prowadzenia lokalnej bazy danych) oraz w Urzędzie Miejskim w Okonku (gdzie zadanie prowadzenia lokalnej bazy danych Gminy Okonek zostało przekazane umową jednostce podległej).

³³ W Powiecie Piłskim nie wykazano: 3 szkół niepublicznych, 18 szkół publicznych i 7 niepublicznych placówek oświatowych; w Powiecie Prudnickim nie wykazano 4 niepublicznych placówek: 2 placówek kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodka dokształcania i doskonalenia zawodowego.

³⁴ Gminy: Śniadowo, Biłgoraj, Okonek; Powiaty: Krakowski, Rycki, Piłski.

- 2) W czterech szkołach w roku szkolnym 2014/2015³⁵ i w pięciu szkołach w roku szkolnym 2015/2016³⁶ wystąpiło niezarejestrowanie w bazie danych nowego SIO wszystkich lub części uczniów albo opóźnienie w ich rejestracji przekraczające datę 30 września danego roku.

W jednej szkole³⁷ nie zarejestrowano w bazie danych nowego SIO części uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych prowadzonych w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016.

- 3) W siedmiu szkołach w roku szkolnym 2014/2015³⁸ i sześciu szkołach w roku szkolnym 2015/2016³⁹ wystąpiło nieprzekazanie do bazy danych nowego SIO lub przekazanie z opóźnieniem informacji o zakończeniu przez uczniów nauki w szkole lub ukończeniu szkoły.

- 4) W czterech szkołach⁴⁰ w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 wystąpiło nieprzypisanie wszystkich lub części uczniów zarejestrowanych w bazie danych nowego SIO do oddziałów lub opóźnienie w przypisaniu uczniów do oddziałów przekraczające datę 30 września danego roku.

W jednostkowych przypadkach wystąpiło: wykazanie jednego oddziału w niewłaściwym zawodzie⁴¹, niewykazanie oddziału przysposabiającego do pracy zawodowej⁴², nieprzypisanie części uczniów do oddziałów z nauką języka mniejszości narodowej⁴³.

- 5) W dziewięciu szkołach za rok szkolny 2013/2014⁴⁴ i dziewięciu szkołach za rok szkolny 2014/2015⁴⁵ nie przekazano do bazy danych nowego SIO lub w części przekazano z opóźnieniem informacje o uczestnictwie uczniów w zajęciach pozalekcyjnych (rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, dydaktyczno-wyrównawczych i specjalistycznych dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej).

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 17 grudnia 2013 r., co oznacza brak możliwości przekazania tych danych do bazy danych SIO za rok szkolny 2012/2013 w wymaganym terminie do 7 października 2013 r.

³⁵ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie.

³⁶ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie.

³⁷ Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie.

³⁸ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile, Zespół Szkół w Lotyniu.

³⁹ Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach, Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Pile, Zespół Szkół w Lotyniu.

⁴⁰ Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej w Rzozowie, Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie.

⁴¹ Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie.

⁴² Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu.

⁴³ Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie.

⁴⁴ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie, Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku.

⁴⁵ Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Pile.

- 6) W dwóch spośród pięciu kontrolowanych szkół⁴⁶, w strukturze których funkcjonował internat lub bursa szkolna, wystąpiło nieprzekazanie do bazy danych nowego SIO informacji o części uczniów przebywających w tych placówkach w roku szkolnym 2014/2015; w odniesieniu do roku szkolnego 2015/2016 sytuacja ta wystąpiła w trzech szkołach⁴⁷.
- 7) W sześciu szkołach w roku szkolnym 2014/2015⁴⁸ i pięciu szkołach w roku szkolnym 2015/2016⁴⁹ nie przekazano w bazie danych nowego SIO informacji o wszystkich lub części orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów albo przekazano je z opóźnieniem przekraczającym datę 30 września danego roku.
- Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 30 maja 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania tych danych do bazy danych SIO przez wcześniejsze 14 miesięcy.
- 8) W sześciu spośród 20 szkół wystąpiło nieterminowe, niepełne lub niezgodne ze stanem faktycznym przekazanie do bazy danych nowego SIO informacji o udzielonej uczniom pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym w roku szkolnym 2014/2015⁵⁰, a w czterech szkołach – w roku szkolnym 2015/2016⁵¹.
- Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 28 lutego 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania tych danych do bazy danych SIO przez wcześniejsze 11 miesięcy.
- 9) W czterech szkołach podstawowych (samodzielnych lub w zespole szkół i placówek oświatowych)⁵², spośród dziewięciu tego typu kontrolowanych jednostek, nie przekazano lub przekazano z opóźnieniem informacje o uczniach, którzy w roku szkolnym 2013/2014 uzyskali kartę rowerową.
- 10) W dwóch szkołach w roku szkolnym 2014/2015⁵³ i w jednej szkole w roku szkolnym 2015/2016⁵⁴ wystąpiły przypadki niezarejestrowania w bazie danych nowego SIO niektórych zatrudnionych nauczycieli lub ich zarejestrowania z opóźnieniem przekraczającym datę 30 września danego roku.

⁴⁶ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie.

⁴⁷ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku.

⁴⁸ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku.

⁴⁹ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku.

⁵⁰ Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Piłce, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Piłce.

⁵¹ I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Piłce.

⁵² Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie.

⁵³ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach.

⁵⁴ Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Piłce.

- 11) W 11 szkołach w roku szkolnym 2014/2015⁵⁵ nie przekazano do bazy danych nowego SIO informacji o obowiązkach realizowanych przez wszystkich lub część nauczycieli w ramach pensum dydaktycznego lub godzin dodatkowych określonych art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela, a w roku szkolnym 2015/2016 informacji tych nie przekazano lub przekazano z opóźnieniem w czterech szkołach⁵⁶.

Formularz danych w zakresie obowiązków nauczycieli realizowanych w ramach godzin dodatkowych określonych art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela został dodany w oprogramowaniu SIO od 31 stycznia 2014 r., co oznacza brak możliwości przekazywania tych danych do bazy danych SIO w wymaganym terminie do 7 kwietnia 2013 r. i 7 października 2013 r. (według stanu na dzień 31 marca 2013 r. i 30 września 2013 r.).

- 12) W dziewięciu szkołach⁵⁷ nie przekazano danych o ukończeniu przez nauczycieli w roku szkolnym 2014/2015 form kształcenia i doskonalenia zawodowego lub przekazano niepełne dane w tym zakresie.

- 13) W sześciu szkołach⁵⁸ do bazy danych nowego SIO nie przekazano lub przekazano niezgodne ze stanem faktycznym dane dotyczące gruntów i obiektów pozostających w dyspozycji szkoły w roku szkolnym 2015/2016 oraz dane dotyczące wyposażenia szkoły na koniec 2014 r.⁵⁹.

W trzech szkołach⁶⁰ do bazy danych nowego SIO nie przekazano informacji o liczbie i rodzaju obiektów sportowych i rekreacyjnych niebędących w dyspozycji szkoły, z których uczniowie korzystali w roku szkolnym 2014/2015.

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 31 października 2014 r., co oznacza brak możliwości terminowego przekazywania tych danych do bazy danych SIO za rok szkolny 2012/2013 i 2013/2014 (w ciągu 7 dni od zakończenia roku szkolnego).

- 14) W żadnej z kontrolowanych szkół nie przekazano do bazy danych informacji o zestawach podręczników szkolnych przyjętych do stosowania na lata szkolne 2014/2015 i 2015/2016 (ze względu na brak odpowiedniej funkcji w oprogramowaniu służącym do prowadzenia lokalnych baz danych).

⁵⁵ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkół Publicznych w Radziszowie, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku.

⁵⁶ I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku.

⁵⁷ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej w Rzozowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół w Lotyniu.

⁵⁸ Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku.

⁵⁹ Kontrolą objęto zgodność ze stanem faktycznym danych o: rodzajach obiektów sportowych, rodzajach pomieszczeń szkolnych, wyposażeniu w urządzenia rekreacyjno-sportowe, pomocach dydaktycznych (kserografy, odtwarzacze dvd, projektory multimedialne, tablice interaktywne), komputerach przeznaczonych do celów dydaktycznych.

⁶⁰ Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile.

- 15) W 10 szkołach⁶¹ nie przekazano do bazy danych nowego SIO, przekazano z opóźnieniem lub niezgodnie ze stanem faktycznym dane o wydatkach na prowadzenie szkoły za wszystkie lub niektóre kwartały 2014 r., a w dziewięciu szkołach⁶² stan taki wystąpił w danych o wydatkach w okresie pierwszych trzech kwartałów 2015 r.
- 16) W 10 szkołach⁶³ wystąpiło nieprzekazanie informacji o kosztach wynagrodzeń pracowników niebędących nauczycielami i wynagrodzeń osób wykonujących zadania nauczyciela na podstawie umów cywilnoprawnych za wszystkie lub niektóre z kontrolowanych okresów: styczeń-sierpień 2014 r., 2014 r. i styczeń-sierpień 2015 r., bądź przekazanie tych danych z opóźnieniem lub niezgodnie ze stanem faktycznym.
Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 31 stycznia 2014 r., co oznacza brak możliwości terminowego przekazywania do bazy danych SIO tych informacji za okres 2013 r. (do 7 stycznia roku następnego).
- 17) W czterech szkołach podstawowych⁶⁴, spośród ogółem dziewięciu tego typu kontrolowanych jednostek, do bazy danych nowego SIO nie przekazano w trakcie roku szkolnego 2014/2015 informacji o uczniach spełniających obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poprzez uczęszczanie do przedszkola lub szkoły za granicą.
Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 28 lutego 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania do bazy danych SIO informacji o wynikach kontroli spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez okres wcześniejszych 11 miesięcy.
- 18) W czterech szkołach podstawowych i gimnazjach⁶⁵, spośród ogółem 14 tego typu kontrolowanych jednostek, do bazy danych nowego SIO nie przekazano w trakcie roku szkolnego 2014/2015 informacji o uczniach spełniających obowiązek szkolny poprzez uczęszczanie do szkoły za granicą.
Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 28 lutego 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania do bazy danych SIO informacji o wynikach kontroli spełniania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez okres wcześniejszych 11 miesięcy.
- 19) W jednej⁶⁶ spośród czterech gmin nie przekazano do bazy danych nowego SIO informacji o osobach niespełniających obowiązku nauki w roku szkolnym 2014/2015.

⁶¹ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile.

⁶² Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie, Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile.

⁶³ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile.

⁶⁴ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Zespół Szkół w Lotyniu.

⁶⁵ Publiczne Gimnazjum w Śniadowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, Zespół Szkół w Lotyniu.

⁶⁶ Gmina Skawina.

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 26 marca 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania danych o wynikach kontroli spełniania obowiązku nauki do bazy danych SIO przez okres wcześniejszych 12 miesięcy.

20) W czterech⁶⁷ spośród pięciu gmin w badanych latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 wystąpiło nieterminowe lub niepełne przekazanie do bazy danych nowego SIO informacji o korzystaniu przez uczniów z pomocy materialnej o charakterze socjalnym.

21) We wszystkich pięciu KO i MEN wystąpiło nieprzekazanie lub nieterminowe przekazanie informacji o wysokości przeciętnego wynagrodzenia nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w odniesieniu do wszystkich lub niektórych badanych okresów, tj.: za styczeń-sierpień 2014 r., 2014 r. i styczeń-sierpień 2015 r.

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 1 sierpnia 2014 r., co oznacza brak możliwości przekazania tych danych do bazy danych SIO za wcześniejszy okres 2013 r. w wymaganym terminie do 7 stycznia 2014 r.

22) W 14 spośród 15 kontrolowanych jednostek (j.s.t., KO, MEN)⁶⁸ wystąpiło nieprzekazanie albo nieterminowe lub nierzetelne (w niewłaściwej kwocie) przekazanie informacji o stanie zatrudnienia i wysokości wynagrodzeń pracowników odpowiedzialnych za zarządzanie i administrowanie oświatą w odniesieniu do wszystkich lub niektórych badanych okresów, tj. III i IV kwartał 2014 r. oraz I, II i III kwartał 2015 r. .

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 1 sierpnia 2014 r., co oznacza brak możliwości przekazania tych danych do bazy danych SIO za wcześniejsze okresy w wymaganym terminie 10 dni po zakończenia kwartału: za II, III i IV kwartał 2013 r. oraz I i II kwartał 2014 r.

23) W 13 spośród 15 kontrolowanych jednostek (j.s.t., KO, MEN)⁶⁹ wystąpiło w latach 2014–2015 nieprzekazanie albo niepełne lub nieterminowe przekazanie informacji o uzyskaniu przez nauczycieli kolejnego stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, po przeprowadzeniu pozytywnego postępowania przez komisje powoływane przez Ministra Edukacji Narodowej, kuratorów oświaty, wójtów (burmistrzów miast), starostów.

Formularz danych w tym zakresie został dodany w oprogramowaniu SIO od 31 stycznia 2014 r., co oznacza brak możliwości bieżącego przekazywania danych o nadaniu następnego stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego przez wcześniejsze 10 miesięcy.

24) W MEN i trzech kuratoriach oświaty⁷⁰ wystąpiły przypadki nieterminowego zarejestrowania w bazie danych SIO nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych zatrudnionych w latach 2014–2015 na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.

Nieprzekazanie przez podmioty zobowiązane danych do bazy nowego SIO albo przekazanie danych niezgodnych ze stanem faktycznym lub nieterminowo dotyczyło wszystkich rodzajów danych objętych kontrolą. NIK zauważa, że skutkiem nienależytego wywiązywania się z obowiązków

⁶⁷ Gminy: Olesno, Biłgoraj, Skawina, Śniadowo.

⁶⁸ MEN; Kuratoria Oświaty w: Krakowie, Lublinie, Opolu, Poznaniu, Gminy: Śniadowo, Skawina, Biłgoraj, Olesno; Powiaty: Moniecki, Krakowski, Rycki, Prudnicki, Piłski.

⁶⁹ MEN; Kuratoria Oświaty w: Białymstoku, Lublinie, Opolu, Poznaniu; Gminy: Śniadowo, Skawina, Olesno; Powiaty: Krakowski, Rycki, Prudnicki, Piłski.

⁷⁰ Kuratoria Oświaty w: Białymstoku, Opolu, Poznaniu.

sprawozdawczych podmiotów prowadzących lokalne bazy danych jest niekompletność i niewiarygodność centralnej bazy danych nowego SIO. W ocenie NIK stwierdzony stan wyklucza przydatność danych z bazy nowego SIO za lata szkolne 2012/2013–2015/2016 do kompleksowych analiz stanu oświaty.

Występująca niekompletność i niewiarygodność danych w bazie nowego SIO dotyczy m.in.: liczby uczniów w szkołach, rodzajów oddziałów, liczby uczniów w poszczególnych rodzajach oddziałów, liczby uczniów kształconych w poszczególnych zawodach, liczby uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych, zakresu dostarczonych do szkół orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów, liczby uczniów objętych nauką języka mniejszości narodowych, liczby uczniów w internacie. Zauważyć należy, że są to dane, które służą do dokonywania podziału subwencji oświatowej dla j.s.t. Zgodnie z art. 4 ustawy zmieniającej SIO z 2013 r. dane z bazy danych starego SIO miały zastosowanie po raz ostatni do podziału subwencji oświatowej dla j.s.t. na 2016 r., a do dokonania podziału tej subwencji na 2017 r. zastosowanie będą miały dane z bazy nowego SIO. NIK zauważa istotne ryzyko dalszego wystąpienia błędów w danych subwencyjnych w bazie danych nowego SIO na dzień 30 września 2016 r., które będą wykorzystywane do podziału subwencji oświatowej dla j.s.t. na 2017 r.

W odniesieniu do występującej w nowym SIO niekompletności danych, dotyczącej także danych służących do podziału subwencji oświatowej dla j.s.t., oraz relatywnie krótkiego okresu czasu pozostającego do wymaganego przygotowania podziału subwencji oświatowej na 2017 r. w oparciu o dane z nowego SIO, zastępca dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wyjaśnił: „Po zakończeniu weryfikacji danych do podziału części oświatowej subwencji ogólnej na 2016 r. zamierzamy przygotować porównawcze zestawienia subwencyjne na podstawie danych ze starego i nowego SIO i umieścić je w Strefie dla Zalogowanych (na portalu nowego SIO). Każda jednostka samorządu terytorialnego zostanie poinformowana o rozbieżnościach, zidentyfikowanych błędach, brakach danych. Zadaniem jednostki samorządu terytorialnego będzie podjęcie działań w celu doprowadzenia do zgodności danych w starym i nowym SIO. Proces ten będzie przez MEN monitorowany poprzez cykliczne raporty.”

Przykłady:

- *W Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, obejmującym Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych i Centrum Kształcenia Ustawicznego, dokonano w bazie nowego SIO rejestracji 344 uczniów Liceum Ogólnokształcącego w roku szkolnym 2014/2015 dopiero w styczniu 2015 r., nie zarejestrowano w ogóle jednego ucznia i nie wykazano dostarczonego do szkoły orzeczenia jednego ucznia o potrzebie kształcenia specjalnego. Uczniów pierwszej klasy Liceum Ogólnokształcącego w roku szkolnym 2015/2016 (81 osób) zarejestrowano w bazie nowego SIO dopiero w listopadzie 2015 r. W Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w roku szkolnym 2014/2015 nie zarejestrowano w bazie nowego SIO w ogóle trzech uczniów, którzy podjęli naukę i opuścili szkołę w trakcie roku szkolnego, a w roku szkolnym 2015/2016 nie zarejestrowano (do czasu kontroli NIK) siedmiu uczniów. Zgodnie z art. 30 ustawy o SIO przekazanie danych identyfikacyjnych uczniów do bazy nowego SIO, a także informacji o opuszczeniu przez ucznia szkoły oraz uzyskaniu przez szkołę orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej powinny nastąpić w ciągu siedmiu dni od zaistnienia odpowiedniego zdarzenia uzasadniającego przekazanie informacji do bazy danych, tj. przyjęcia ucznia do szkoły, skreślenia z listy uczniów, dostarczenia orzeczenia do szkoły. Ponadto do bazy danych nowego SIO nie przekazano informacji:*
 - *o uczestnictwie uczniów w zajęciach pozalekcyjnych w roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015 (238 i 482 uczniów);*
 - *o wypłaconym jednemu uczniowi w roku szkolnym 2014/2015 i jednemu uczniowi w roku szkolnym 2015/2016 stypendium Prezesa Rady Ministrów;*
 - *o obowiązkach realizowanych przez nauczycieli w roku szkolnym 2014/2015 i w roku szkolnym 2015/2016 (dane te przekazano do czasu kontroli NIK w odniesieniu do jednego nauczyciela spośród 30 badanych);*
 - *o powierzchniach posiadanych gruntów, hali sportowej i korytarzy szkolnych oraz o stanie wyposażenia w urządzenia rekreacyjno-sportowe, komputery, tablice interaktywne i projektory multimedialne;*

- o wysokości wydatków na działalność szkoły w kolejnych kwartałach 2014 r. i pierwszych trzech kwartałach 2015 r.;
- o stanie zatrudnienia pracowników niebędących nauczycielami za okresy styczeń-sierpień 2014 r. i styczeń-sierpień 2015 r.
- W Urzędzie Gminy w Śniadowie przekazano do RSPO w bazie nowego SIO informacje o zakończeniu działalności przez szkołę podstawową zlikwidowaną z dniem 31 sierpnia 2013 r. i związaną z tym zmianą od 1 września 2013 r. obwodów szkolnych dwóch innych szkół podstawowych dopiero w dniu 4 listopada 2015 r. (w trakcie kontroli NIK), tj. po 14 miesiącach od zaistnienia zdarzeń wymagających aktualizacji danych w bazie nowego SIO; dane o udzieleniu 30 badanym uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w drugim półroczu 2014 r. przekazano po upływie 95 dni od podjęcia odpowiednich decyzji w tej sprawie przez kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej; dane o nadaniu jednemu nauczycielowi w dniu 20 sierpnia 2014 r. stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego przekazano w dniu 10 lutego 2015 r., tj. z opóźnieniem ok. 5 miesięcy; w obowiązującym terminie przekazano do bazy nowego SIO dane za II kwartał 2015 r. o zatrudnianiu pracownika odpowiedzialnego za zarządzanie i administrowanie oświatą, natomiast dane w tym zakresie za poszczególne kwartały 2014 r. oraz I i III kwartał 2015 r. uzupełniono w dniach 21 listopada 2014 r. i 9 listopada 2015 r., tj. z opóźnieniem od 1 do 19 miesięcy.
- W Kuratorium Oświaty w Lublinie do bazy danych nowego SIO nie przekazano danych o wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli mianowanych i dyplomowanych za okres styczeń-sierpień 2014 r., a dane w tym zakresie za 2014 r. i styczeń-sierpień 2015 r. przekazano na początku grudnia 2015 r. (w czasie kontroli NIK), tj. z opóźnieniem ok. 11 miesięcy i ok. 3 miesięcy; dane o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniach pracowników odpowiedzialnych za zarządzanie i administrowanie oświatą uzupełniono za poszczególne cztery kwartały 2014 r. i trzy kwartały 2015 r. również na początku grudnia 2015 r., tj. z opóźnieniem od ok. 2 do 20 miesięcy; nie przekazano w ogóle informacji o nadanych nauczycielom stopniach awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego w 2014 r. i 2015 r. (1.101 i 816 osób).

8. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli w procesie wdrażania nowego SIO wystąpiły następujące istotne nieprawidłowości:

- 1) CIE zrealizowano nieskutecznie projekt usprawnienia SIO, bowiem wytworzone w nim oprzyrządowanie techniczno-informatyczne nowego SIO nie zapewniało zgodnego z ustawą o SIO funkcjonowania systemu informacji oświatowej. W systemie informatycznym nowego SIO nie zaimplementowano w pełni przewidzianych w ustawie o SIO mechanizmów służących nadzorowi nad bezpieczeństwem przekazywania i pozyskiwania danych w bazie danych SIO⁷¹, a w oprogramowaniu do prowadzenia lokalnych baz danych SIO nie zapewniono funkcji pozwalających na przekazywanie w bazie SIO od 2 kwietnia 2013 r. wymaganych ustawą o SIO niektórych danych identyfikacyjnych i dziedzinowych.
- 2) CIE nierzetelnie przeprowadziło ocenę osiągnięcia celów realizacji projektu wdrożenia SIO. Jako jeden ze wskaźników pomiaru celu szczegółowego projektu: *Wytworzenie pozytywnego wizerunku zmodernizowanej wersji systemu w środowisku oświatowym, prowadzącej do pozytywnej akceptacji zmiany i użytkowania systemu w sposób właściwy i korzystny z punktu widzenia użytkowników*, przyjęto procent użytkowników biorących udział w projekcie pozytywnie oceniających wdrożenie zmodernizowanego systemu, o wartości docelowej 60%. We wniosku o dofinansowanie projektu założono pomiar tego wskaźnika w drodze badania ankietowego wśród użytkowników SIO w II kwartale 2013 r. Takie badanie (w założonym czasie) nie zostało przeprowadzone, a za podstawę oceny realizacji tego celu projektu przyjęto wyniki ankiet wypełnianych przez uczestników spotkań informacyjno-szkoleniowych organizowanych w 2012 r. (bezpośrednio po ich odbyciu, tj. w innym czasie niż zakładany pomiar docelowy). Nie zapewniono przez to wiarygodnej oceny stopnia osiągnięcia celów projektu.

⁷¹ Zagadnienie zapewnienia bezpieczeństwa przekazywania i pozyskiwania danych w bazie nowego SIO opisano w rozdziale „Inne ustalenia kontroli”.

- 3) Minister Edukacji Narodowej nie zapewnił skutecznego nadzoru nad terminową realizacją przez CIE zadań związanych z usprawnieniem systemu informacji oświatowej. Występujące w oprogramowaniu SIO w wersji 2.1.29 z dnia 3 kwietnia 2013 r. braki funkcji zapewniających przekazywanie wszystkich danych podlegających gromadzeniu w bazie danych SIO, według stanu na 31 marca 2013 r., świadczą o nieosiągnięciu pełnej spójności z wymaganiami określonymi w ustawie o SIO.

W końcowym wniosku o płatność (za okres od 1 do 30 kwietnia 2013 r.) CIE wskazało osiągnięcie wszystkich 15 wskaźników rezultatu określonych we wniosku o dofinansowanie. W Informacji dla Beneficjenta o wynikach weryfikacji Wniosku Beneficjenta o płatność (końcowego) za okres 1–30 kwietnia 2013 r. (w odpowiednich pozycjach listy kontrolnej) oraz Karcie zamknięcia projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zatwierdzonych przez dyrektora Departamentu Funduszy Strukturalnych w MEN, stwierdzono realizację projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie i zatwierdzono wydatki na jego realizację w kwocie ogółem 16.522.090,96 zł.

- 4) Minister Edukacji Narodowej nierzetelnie wywiązał się z obowiązku bezpłatnego udostępnienia oprogramowania do prowadzenia lokalnych baz danych SIO, wynikającego z art. 95 pkt 1 ustawy o SIO. Na portalu nowego SIO udostępniano oprogramowanie SIO przygotowane przez CIE, począwszy od wersji 2.1.29 z dnia 3 kwietnia 2013 r. do wersji 2.23.12 z dnia 16 października 2015 r., tj. z brakiem funkcjonalności do przekazywania niektórych wymaganych ustawą o SIO danych identyfikacyjnych i dziedzinowych. W podanym okresie w oprogramowaniu tym nie zapewniono ponadto funkcji umożliwiającej kierownikom podmiotów prowadzących lokalne bazy danych na przekazywanie do bazy danych informacji o przypadkach nieuprawnionego dostępu do bazy danych – wymaganej na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy o SIO, a funkcję przekazywania kwartalnej informacji o niewystąpieniu zakłóceń podlegających raportowaniu – wymaganej na podstawie art. 79 ust. 2 ustawy o SIO – uruchomiono dopiero od wersji 2.19.19 z dnia 31 marca 2015 r. Mimo upływu ok. 2,5 roku⁷² od rozpoczęcia gromadzenia danych dziedzinowych w bazie danych SIO oprogramowanie to nadal nie pozwala zobowiązanym podmiotom na przekazywanie do bazy danych SIO sześciu rodzajów wymaganych danych.
- 5) Minister Edukacji Narodowej nierzetelnie wywiązał się z wykonania upoważnienia do wydania – na podstawie art. 31 ust. 1 i 2 ustawy o SIO – rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w poszczególnych zbiorach danych oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych SIO. W wydanym rozporządzeniu w sprawie zakresu danych nowego SIO nie określono terminu na przekazywanie do bazy SIO danych o uczestnictwie ucznia w zajęciach wychowania do życia w rodzinie⁷³, podlegających gromadzeniu w bazie SIO na podstawie art. 26a ust. 3 pkt 1 w związku z art. 8 pkt 2b ustawy o SIO. Nieokreślenie w rozporządzeniu tego terminu jest przeszkodą w zaimplementowaniu w oprogramowaniu SIO odpowiedniej funkcji przekazywania danych w tej dziedzinie.

⁷² Czasokres liczony od 2 kwietnia 2013 r. do 16 października 2015 r. (data udostępnienia do użytkowania wersji 2.23.12 oprogramowania SIO – ostatnia wersja wprowadzona do czasu rozpoczęcia kontroli NIK).

⁷³ W wyniku nowelizacji ustawy o SIO wprowadzonej art. 6 pkt 6 ustawy z 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, od 31 marca 2015 r. zmienił się zakres przekazywanych do bazy danych SIO informacji o uczestnictwie ucznia w zajęciach dotyczących wychowania do życia w rodzinie, tj. wprowadzono zajęcia edukacyjne dotyczące wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji (realizowanych w ramach zajęć edukacyjnych „wychowanie do życia w rodzinie”).

6) Kierownicy podmiotów prowadzących lokalne bazy danych nierzetelnie wywiązywali się z obowiązków administratorów lokalnych baz danych nowego SIO. Nie zapewniono bieżącego i zgodnego ze stanem faktycznym przekazywania wymaganych ustawą o SIO danych sprawozdawczych. Zaniedbania w tym zakresie wystąpiły zarówno w szkołach i placówkach oświatowych, jak też jednostkach wykonujących zadania nadzorcze nad ich działalnością, tj.: j.s.t., KO i MEN.

9. Zgodnie z art. 4 ustawy zmieniającej SIO z 2013 r. do podziału subwencji oświatowej na lata 2014–2016 przyjmuje się dane zgromadzone w starym SIO. Najwyższa Izba Kontroli zbadała w kontrolowanych szkołach i j.s.t. poprawność danych w bazie danych starego SIO służących podziałowi subwencji oświatowej na 2015 r. Poprawność tych danych wykazanych w bazie starego SIO na dzień 30 września 2014 r. podlegała systemowej weryfikacji, obejmującej:

- przygotowanie przez MEN zestawienia danych budzących wątpliwości co do ich poprawności i zgodności ze stanem faktycznym, które przekazano do dalszego wyjaśnienia do poszczególnych KO i dalej do j.s.t.; w tym trybie korekty danych do naliczenia subwencji oświatowej na 2015 r. dokonało 406 j.s.t. (14,5%);
- przekazanie przez MEN do wszystkich j.s.t. tzw. raportu subwencyjnego, tworzonego w bazie danych starego SIO na poziomie każdej j.s.t., z wezwaniem do sprawdzenia poprawności danych, skorygowania w bazie danych starego SIO danych niepoprawnych i przekazania do MEN informacji o akceptacji danych subwencyjnych zawartych w raporcie lub wskazania dokonanych korekt.

NIK zauważa, że stosowany sposób weryfikacji nie doprowadził do pełnej eliminacji błędów w danych subwencyjnych w bazie starego SIO. W 2015 r. Minister Edukacji Narodowej wystąpił do Ministra Finansów o zmniejszenie subwencji oświatowej z tytułu jej nieuzasadnionego zawyżenia 97 (3,5%) j.s.t. W grupie skontrolowanych jednostek NIK stwierdziła ponadto:

- jeden przypadek nieprawidłowości danych subwencyjnych w szkolnej bazie danych starego SIO skutkujących zawyżeniem subwencji oświatowej na 2015 r. dla j.s.t. prowadzącej szkołę o kwotę 913,9 tys. zł⁷⁴;
- jeden przypadek nieprawidłowości danych subwencyjnych w szkolnej bazie starego SIO skutkujących zaniżeniem subwencji oświatowej dla j.s.t. prowadzącej szkołę o kwotę 19,6 tys. zł⁷⁵;
- jeden przypadek nieprawidłowości danych subwencyjnych w szkolnej bazie danych starego SIO skutkujących zawyżeniem subwencji oświatowej na 2014 r. dla j.s.t. prowadzącej szkołę o kwotę 214 tys. zł⁷⁶.

⁷⁴ W Młodzieżowym Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu nieprawidłowo kwalifikowano jako wychowanków uczniów skierowanych do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, którzy na dzień sprawozdawczy 30 września 2014 r. do niego nie przybyli, co zawyżyło liczbę wychowanków ośrodka oraz liczbę uczniów w szkołach funkcjonujących w ramach ośrodka, a w konsekwencji zawyżyło kwotę subwencji oświatowej naliczonej na 2015 r. Powiatowi Monieckiemu o kwotę 913,9 tys. zł.

⁷⁵ W Zespole Szkół Publicznych w Radziszowie nie wykazano na dzień 30 września 2014 r. jednego ucznia z orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego, co skutkowało zaniżeniem subwencji oświatowej naliczonej na 2015 r. Gminie Skawina o kwotę 19,6 tys. zł.

⁷⁶ W Gimnazjum w Okonku wykazano na dzień 30 września 2013 r. zawyżoną liczbę uczniów klas sportowych (ujmując w tej kategorii wszystkich uczniów szkoły, zamiast uczniów z jednego oddziału sportowego), co skutkowało zawyżeniem subwencji oświatowej naliczonej na 2014 r. Gminie Okonek o kwotę 214 tys. zł. Podobny błąd wystąpił w bazie danych starego SIO na dzień 30 września 2014 r. w szkolnej bazie danych starego SIO Gimnazjum w Okonku i Szkole Podstawowej w Okonku, przy czym do czasu kontroli NIK z inicjatywy własnej Gmina doprowadziła do zweryfikowania naliczonej jej subwencji oświatowej na 2015 r. – skutkowało to obniżeniem przez Ministra Finansów pierwotnie ustalonej Gminie subwencji o kwotę 598,6 tys. zł.

3.2 Zapewnienie poprzez SIO powszechnego dostępu do informacji oświatowej

Minister Edukacji Narodowej zapewnia powszechny dostęp do wybranych danych oświatowych gromadzonych w bazie danych SIO, zgodnie z zakresem wskazanym w ustawie o SIO. Najwyższa Izba Kontroli zauważa jednak, że zasób powszechnie udostępnianych informacji oświatowych na podstawie SIO jest ograniczony głównie do danych ilościowych o strukturze szkół i placówek oświatowych oraz uczniów i nauczycieli. Nie obejmuje on natomiast danych o warunkach materialnych, dydaktycznych i kadrowych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych oraz efektów ich działalności dydaktycznej, które – zdaniem Najwyższej Izby Kontroli – byłyby przydatne bezpośrednio uczniom i ich rodzicom, np. w celu wyboru szkoły do dalszego etapu kształcenia.

Powszechny dostęp do informacji oświatowej jest zapewniany poprzez utrzymywanie portalu internetowego nowego SIO z możliwością uzyskiwania danych o konkretnych szkołach i placówkach oświatowych z RSPO, publikowanie na portalu internetowym starego SIO zbiorczych danych ilościowych o szkołach i placówkach oświatowych w oparciu o bazę danych starego SIO, przekazywanie danych z bazy danych starego SIO do dalszej publikacji w raportach GUS oraz udostępnianie danych z bazy danych starego i nowego SIO w innych publicznie dostępnych publikacjach, np. na stronach internetowych innych organów administracji rządowej oraz samorządowej, w raportach IBE, w publikacjach placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

1. Na portalu internetowym nowego SIO (www.sio.men.gov.pl) zapewniono dostępność do jawnych danych szkół i placówek oświatowych gromadzonych w RSPO, zgodnie z art. 51 ust. 1 i 4 ustawy o SIO. RSPO udostępniony na portalu nowego SIO funkcjonuje w formie wyszukiwarki szkół i placówek oświatowych, pozwalającej na ich wyszukiwanie według organu prowadzącego, typu szkoły/placówki oświatowej oraz położenia terytorialnego. Dostępne są w nim dane identyfikacyjne poszczególnych szkół i placówek oświatowych, takie jak: nazwa i nazwa skrócona szkoły lub placówki oświatowej, dane teleadresowe, informacja o organie prowadzącym, specyfika organizacyjna, nazwisko i imię dyrektora, daty rozpoczęcia i zakończenia działalności itp.
2. Na portalu internetowym starego SIO (www.cie.men.gov.pl) udostępniane są na podstawie danych starego SIO (corocznie aktualizowanych według stanu na dzień 30 września):
 - wykaz szkół i placówek oświatowych (w układzie wojewódzkim, z podstawowymi danymi teleadresowymi, wskazaniem organu prowadzącego, liczbą uczniów i nauczycieli);
 - raporty ilościowe dotyczące: szkół i uczniów, wychowania przedszkolnego, uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, nauczania języków obcych, języków mniejszości narodowych, etnicznych i języka regionalnego oraz absolwentów i nauczycieli.

Dane z bazy danych starego SIO wykorzystywane były m.in. przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, które na ich podstawie publikowało na swoich stronach internetowych zestawienia danych o zakresie nauczania języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego.

GUS corocznie publikuje raport o stanie oświaty (m.in. „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2013/2014”, „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2014/2015”), w wydaniu książkowym i w wersji elektronicznej na swojej stronie internetowej⁷⁷. Od roku szkolnego 2007/2008 raport

⁷⁷ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/oswiata-i-wychowanie-w-roku-szkolnym-20142015,1,9.html>

ten jest opracowywany w pełni na podstawie danych starego SIO⁷⁸ i zawiera opracowanie przekrojowych danych z obszaru całej oświaty (o uczniach, nauczycielach, organach prowadzących, szkołach i placówkach oświatowych).

Z informacji uzyskanej z IBE⁷⁹ wynika, że dane z bazy danych starego SIO wykorzystywano w prowadzonych badaniach empirycznych do doboru prób badawczych, a także do sporządzania raportów opracowywanych na podstawie tych badań⁸⁰. Poprzez publikację wyników badań na stronie internetowej IBE pośrednio udostępniano również dane z bazy danych SIO w informacji publicznej.

3. Zasób powszechnie udostępnianych informacji oświatowych na podstawie danych z nowego i starego SIO nie obejmuje danych o warunkach materialnych, dydaktycznych i kadrowych funkcjonowania szkół i placówek oświatowych oraz o efektach ich działalności dydaktycznej. Zdaniem NIK informacja oświatowa w tym zakresie, udostępniona powszechnie, byłaby przydatna bezpośrednio uczniom i ich rodzicom, np. w celu wyboru szkoły do dalszego etapu kształcenia⁸¹.

Z wyjaśnienia dyrektora Departamentu Strategii i Współpracy Międzynarodowej w MEN wynika, że wykorzystywanie danych SIO na potrzeby wyboru szkoły dla dziecka prowadziłoby de facto do tworzenia rankingów szkół, co nie jest celem MEN. Powszechny dostęp do informacji z zakresu oświaty, uzyskanych na podstawie danych zgromadzonych w SIO, powinien służyć przede wszystkim zapewnieniu możliwości prowadzenia przez zainteresowane podmioty różnorodnych analiz i badań, których wyniki mogą posłużyć prowadzeniu polityki oświatowej na wszystkich szczeblach zarządzania oświatą i poprawie jakości edukacji, w tym podejmowania decyzji dotyczących organizacji szkół, placówek i innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty (np. na podstawie informacji o braku wykwalifikowanych nauczycieli konkretnych przedmiotów, szkoły wyższe i placówki doskonalenia nauczycieli będą mogły podejmować decyzje o uruchomieniu określonych form doskonalenia, a tym samym modyfikować swoje funkcjonowanie w zależności od pojawiających się potrzeb). Szkoły, jeśli chcą zachęcać rodziców i uczniów do wyboru konkretnej placówki, mogą umieszczać wybrane przez siebie informacje na własnych stronach internetowych. W RSPO gromadzone są i udostępniane adresy stron internetowych szkół i placówek oświatowych, co ułatwia dostęp do informacji umieszczonych na tych stronach. Udostępnianie danych z SIO musi też uwzględniać przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁸², np. udostępnienie danych o nauczycielach zatrudnionych w poszczególnych szkołach i placówkach oświatowych wiąże się z ryzykiem stworzenia sytuacji, w której udostępnione dane pozwalają na zidentyfikowanie konkretnej osoby fizycznej.

⁷⁸ Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2007/2008, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2008, str. 3.

⁷⁹ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁸⁰ M.in.: Michał Federowicz, Anna Wojciuk (red.) Raport o stanie edukacji 2011. Kontynuacja przemian (2012 r.); Agnieszka Chłoń-Domińczak (red.) Raport o stanie edukacji 2012. Liczą się efekty (2013 r.); Urszula Sztanderska (red.) Koszty edukacji od przedszkola do gimnazjum (2013 r.); Paweł Penszko (red.) Ewaluacja ex-post rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (2013 r.); Michał Federowicz, Jolanta Choińska-Mika, Dominka Walczak (red.) Raport o stanie edukacji 2013. Liczą się nauczyciele (2014 r.). Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych (2014 r.); Urszula Sztanderska, Elżbieta Drogosz-Zabłocka (red.) Koszty edukacji ponadgimnazjalnej i policealnej (2013 r.); Jan Herczyński, Aneta Sobótko. Diagnoza zmian w sieci szkół podstawowych i gimnazjów 2007-2012 (2014 r.).

⁸¹ Ze względu na niekompletność danych w bazie danych nowego SIO występują ograniczenia w udostępnianiu w informacji publicznej danych o warunkach materialnych funkcjonowania szkół (opisane w rozdziale 3.1, pkt 5).

⁸² Dz. U. z 2016 r., poz. 922.

4. W badaniu zawartości danych w RSPO udostępnianym na portalu internetowym nowego SIO (na dzień 11 grudnia 2015 r.) dla wybranych ośmiu szkół oraz 11 zespołów szkół i placówek oświatowych stwierdzono, że w stosunku do żadnej z nich nie zamieszczono numeru identyfikacyjnego REGON organu prowadzącego – wymaganego na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 11 lit. b i ust. 1a pkt 4 lit. b ustawy o SIO⁸³. Obowiązek podawania w RSPO numeru REGON organu prowadzącego szkołę lub placówkę oświatową, niebędącego osobą fizyczną powstał od dnia 1 stycznia 2014 r., w wyniku zmiany przepisów ustawy o SIO na podstawie art. 1 pkt 1 ustawy o zmianie SIO z 2013 r. Odpowiedzialność za prawidłowe przekazanie danych w RSPO dla badanych jednostek, na podstawie art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy o SIO, ponoszą właściwe j.s.t. jako ich organy prowadzące.

Z wyjaśnienia zastępcy dyrektora Departamentu Strategii i Współpracy Międzynarodowej w MEN wynika, że ze względu na nieokreślenie w ustawie o zmianie SIO z 2013 r. terminu na uzupełnienie tych danych w RSPO przyjęto uzupełnianie rejestru o numer REGON organu prowadzącego – dla szkół i placówek już zaewidencjonowanych w rejestrze przed zmianą przepisów – przy okazji pierwszej modyfikacji w RSPO danych poszczególnych jednostek po wejściu w życie ustawy.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że nie został osiągnięty cel zmiany wprowadzonej art. 1 pkt 1 ustawy o zmianie SIO z 2013 r. W uzasadnieniu do projektu tej ustawy wskazano m.in., że rejestracja w RSPO numerów REGON organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe (i odpowiednio numerów PESEL, jeśli organem prowadzącym jest osoba fizyczna) umożliwi ich jednoznaczną identyfikację zarówno w systemie informacji oświatowej – dla ułatwienia pracy jego użytkownikom, jak i służbom statystyki publicznej – w celu ograniczenia obowiązków sprawozdawczych spoczywających na podmiotach gospodarki narodowej (skierowanie niektórych formularzy sprawozdawczych – np. typu Z-03, Z-06, F-03 – wyłącznie do organów prowadzących niepubliczne szkoły i placówki oświatowe, tj. z wyłączeniem dodatkowego obowiązku ich wypełniania przez szkoły i placówki oświatowe). Odkładanie w czasie aktualizacji RSPO o numery REGON organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe (odpowiednio numeru PESEL, jeśli organem prowadzącym jest osoba fizyczna) oznacza niemożliwość uzyskania zakładanych skutków wprowadzonych zmian prawnych.

3.3 Wykorzystanie SIO do wsparcia realizacji zadań oświatowych

Dane z SIO mają zastosowanie do realizacji celów określonych w art. 1 pkt 1 ustawy o SIO, tj. do wsparcia realizacji zadań oświatowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Służą temu przede wszystkim dane gromadzone w starym SIO⁸⁴. Możliwość wykorzystania do tych celów danych z bazy danych nowego SIO, ze względu na ich niekompletność, jest ograniczona głównie do zasobów RSPO.

⁸³ Badaniem objęto próbę celową szkół i placówek oświatowych kontrolowanych w ramach kontroli planowej NIK pn. „System informacji oświatowej” (P/15/031), tj.: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie, Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Czernichowie, Zespół Szkół Publicznych w Radziszowie, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Zespół Szkół im. hr. Kajetana Kickiego w Sobieszynie, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku, Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Pile, Zespół Szkół w Lotyniu, Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku, Gimnazjum Publiczne w Śniadowie, Liceum Ogólnokształcące w Krzeszowicach, Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej w Rzoszowie, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym, I liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie, Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w piłce Siatkowej w Pile, Szkoła podstawowa w Okonku.

⁸⁴ Na zasadach określonych w art. 106-118 ustawy o SIO.

Wprowadzenie nowego SIO, ze względu na wyłączenie gromadzenia w starym SIO w latach 2013–2016 danych o warunkach materialnych funkcjonowania szkół i placówek, przy występującej niekompletności danych w bazie danych nowego SIO, pogorszyło w efekcie dostępność do danych oświatowych z tej dziedziny, a tym samym przydatność SIO do wspierania realizacji zadań oświatowych.

1. W działalności MEN dane ze starego SIO miały zastosowanie do:

- prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, w tym wspomaganie zarządzania oświatą, w tym m.in.:
 - monitorowania „Planu działalności Ministra Edukacji Narodowej na rok 2014 dla działu administracji rządowej oświata i wychowanie” (określenia wartości mierników realizacji przyjętych celów działalności);
 - przygotowania rządowych programów w dziedzinie oświaty i monitorowania ich realizacji (np. „Rządowego programu wspierania w latach 2009–2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – *Radosna szkoła*”);
 - przygotowania informacji dla organów Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z zakresu działu oświata i wychowanie oraz realizacji budżetu państwa w zakresie oświaty i wychowania;
 - przygotowania i monitorowania realizacji strategii państwa w zakresie dotyczącym oświaty i wychowania (np. Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego⁸⁵, Strategii Rozwoju Kraju⁸⁶);
 - przygotowania założeń i realizacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój;
 - udostępniania informacji oświatowych na potrzeby działalności ogólnokrajowych placówek doskonalenia nauczycieli i CKE, administracji rządowej i samorządowej;
- efektywnego funkcjonowania systemu finansowania zadań oświatowych na poziomie krajowym, w tym m.in.:
 - corocznego podziału subwencji oświatowej dla j.s.t.;
 - podziału środków z rezerw celowych z budżetu państwa na zadania oświatowe, a także rozliczenia dotacji udzielonych z tych środków⁸⁷;
- analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych, w tym m.in.:
 - analizy sytuacji finansowej samorządów powiatowych w odniesieniu do realizowanych zadań oświatowych (porównanie wydatków na zadania oświatowe z kwotami otrzymywanej subwencji oświatowej) i skutków wprowadzanych zmian w algorytmie podziału subwencji oświatowej;
 - podziału rezerwy subwencji oświatowej (z wyłączeniem j.s.t. niewykorzystujących w pełni na finansowanie zadań oświatowych środków uzyskiwanych z subwencji oświatowej);

⁸⁵ <https://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/>

⁸⁶ https://www.mr.gov.pl/media/3336/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf

⁸⁷ Między innymi: „Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego”, „Środki na zadania w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz 6.000 tys. zł na zadania związane z bezpieczną i przyjazną szkołą”, „Rządowy program wspierania w latach 2009–2014 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w klasach I-III szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia – *Radosna szkoła*”.

- nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego oraz podnoszenia jakości edukacji, w tym m.in.:
 - corocznego przygotowania przez Ministra Edukacji Narodowej⁸⁸ kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, w tym zadań z zakresu nadzoru pedagogicznego, ze wskazaniem dla kuratorów oświaty tematów kontroli planowych oraz typów szkół i placówek, w których kontrole będą prowadzone, zakresu ewaluacji zewnętrznej oraz zakresu monitorowania działalności szkół i placówek oświatowych;
 - wspomaganie działalności kuratorów oświaty poprzez przekazywanie im danych oświatowych dotyczących właściwego województwa do dalszego opracowywania własnych zestawień i raportów.

2. W działalności kuratoriów oświaty dane ze starego SIO miały zastosowanie głównie do wspomaganie realizacji zadań związanych z realizacją polityki oświatowej państwa na poziomie regionalnym oraz wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie województwa. Wykorzystywano je m.in. do:

- przygotowania wykazów nadzorowanych szkół i placówek oświatowych w poszczególnych latach szkolnych;
- jako bazę danych o szkołach i placówkach oświatowych do celów wyboru jednostek do ewaluacji i kontroli oraz przygotowania się do przeprowadzenia tych działań i opracowania ich wyników;
- przygotowania opracowań informacyjnych o stanie oświaty w województwie, w tym przygotowanie analiz i zestawień do prezentowania na naradach z dyrektorami nadzorowanych szkół i placówek oświatowych;
- organizacji badań ankietowych w szkołach i placówkach oświatowych;
- określenia wartości mierników realizacji przyjętych celów działalności w dziedzinie oświaty i wychowania w budżecie zadaniowym na poziomie województwa.

Dane z RSPO (w nowym SIO) były wykorzystywane głównie do uzyskiwania danych o liczbie funkcjonujących jednostek, jak też ich danych teleadresowych, m.in. do wyboru jednostek do ewaluacji i kontroli, przygotowania konkursów przedmiotowych, wyboru szkół do ankietowania. W kuratoriach oświaty nie stwierdzono wykorzystywania danych z SIO do analiz stanu organizacyjnego nadzorowanych szkół i placówek oświatowych, mających na celu ustalenie potencjalnych miejsc niewłaściwego ich funkcjonowania. W zakresie przedmiotowym kontroli Najwyższa Izba Kontroli ujęła sprawdzenie zastosowania danych z bazy danych starego SIO do:

- ustalenia i wyjaśnienia przypadków występowania szkół podstawowych prowadzonych przez j.s.t. z zerową liczbą uczniów przez kolejne dwa lata szkolne (2014/2015 i 2015/2016), co może potencjalnie wskazywać na zamknięcie działalności szkoły bez jej formalnej likwidacji w trybie art. 59 ust. 1 ustawy o systemie oświaty;
- ustalenia i wyjaśnienia przypadków występowania samodzielnie funkcjonujących szkół lub zespołów szkół, w których żadnemu nauczycielowi nie przypisano obowiązków (wymiaru godzin) nauczyciela bibliotekarza, co może potencjalnie wskazywać na niefunkcjonowanie

⁸⁸ Na podstawie art. 35 ust. 2 pkt 1 ustawy systemie oświaty.

- w nich biblioteki szkolnej, wymaganej na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty;
- ustalenia i wyjaśnienia przypadków szkół podstawowych, w których wykazano dzieci niespełniające obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, co przy poprawności danych oznacza niewykonywanie tego obowiązku, określonego art. 14 ust. 5 ustawy o systemie oświaty;
 - ustalenia i wyjaśnienia przypadków szkół podstawowych i gimnazjów, w których wykazano dzieci niespełniające obowiązku szkolnego, co przy poprawności danych oznacza niewykonywanie tego obowiązku, określonego art. 15 ust. 2 ustawy o systemie oświaty;
 - ustalenia i wyjaśnienia przypadków gmin, w których wykazano osoby niespełniające obowiązku nauki, co przy poprawności danych oznacza niewykonywanie tego obowiązku, określonego art. 15 ust. 1 ustawy o systemie oświaty;
 - ustalenia i wyjaśnienia przypadków szkół podstawowych, w których nie wykazano uzyskania przez żadnego z uczniów karty rowerowej, co może potencjalnie wskazywać na niewywiązywanie się szkoły z obowiązku zorganizowania egzaminów na kartę rowerową dla uczniów w wieku 10 lat, wynikającego z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami⁸⁹;
 - ustalenia i wyjaśnienia przypadków szkół policealnych, w których poziom zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w danym roku szkolnym kształtował się na niskim poziomie (do 20%), co może potencjalnie wskazywać na niskie efekty kształcenia zawodowego i uzasadniać ewentualne wszczęcie działań interwencyjnych ze strony organu nadzoru pedagogicznego.

W skontrolowanych kuratoriach oświaty nie stwierdzono wykorzystywania danych z SIO do analiz stanu organizacyjnego nadzorowanych szkół i placówek oświatowych w powyższym zakresie, mających na celu ustalenie potencjalnych miejsc niewłaściwego ich funkcjonowania.

3. W działalności gmin i powiatów dane ze starego SIO miały zastosowanie głównie do wspomagania realizacji na poziomie lokalnym zadań związanych z realizacją polityki oświatowej państwa oraz efektywnego finansowania zadań oświatowych na poziomie lokalnym i analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych. Wykorzystywano je m.in. do:

- uzyskiwania danych statystycznych do opracowania informacji dla organów stanowiących j.s.t. o stanie realizacji zadań oświatowych w danym roku szkolnym, wymaganej na podstawie art. 5a ust. 4 ustawy o systemie oświaty;
- ustalania zasad organizacji szkół i placówek oświatowych na dany rok szkolny;
- uzyskiwania danych ilościowych o uczniach, oddziałach i nauczycielach w prowadzonych szkołach i placówkach oświatowych do przygotowania planów finansowych prowadzonych szkół i placówek oświatowych oraz zmian w tych planach;
- analizy stopnia pokrycia wydatków j.s.t. na zadania oświatowe w uzyskiwanej subwencji oświatowej;
- analizy jednostkowych kosztów kształcenia w szkołach danego typu, w tym na potrzeby reorganizacji sieci szkół i placówek oświatowych.

⁸⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 155 ze zm.

4. Prezesi RIO nie wystąpili do Ministra Edukacji Narodowej o wydanie upoważnień do dostępu do bazy danych SIO na podstawie art. 68 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o SIO, tym samym nie skorzystali z możliwości pozyskiwania z bazy nowego SIO danych objętych sprawozdaniami o wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli, o których mowa w art. 30a ust. 4 Karty Nauczyciela. Z informacji uzyskanych od prezesów RIO w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynika, że baza danych SIO nie zawiera wystarczającego zasobu danych do kontroli poprawności sprawozdań j.s.t. o osiągnięciu średnich wynagrodzeń nauczycieli, przez co prowadzone przez RIO kontrole w tym zakresie opierają się na dokumentacji finansowej dostępnej w urzędach j.s.t.

Z wyjaśnienia dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wynika, że w 2009 r., tj. bezpośrednio po wprowadzeniu w Kartce Nauczyciela przepisów o włączeniu do zakresu kontroli RIO zachowania wymaganej średniej wysokości wynagrodzeń nauczycieli, były kierowane do MEN sygnały o umożliwieniu dostępu do danych w tym zakresie, jednak do czasu wdrożenia nowego SIO poszczególne RIO wypracowały już własne metody i narzędzia tej kontroli.

5. Ustalony w art. 55 ust. 2 ustawy o SIO obowiązek przekazywania przez szkoły do bazy nowego SIO danych o uczniach przystępujących do sprawdzianu i egzaminów nie przekłada się na efektywne wykorzystywanie tych danych przez OKE. Z informacji uzyskanych z OKE w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynika, że komisje nie korzystają z przewidzianej w art. 55 ust. 1 ustawy o SIO możliwości pozyskiwania z bazy nowego SIO danych uczniów w związku z organizacją sprawdzianu i egzaminów. Ze strony komisji wyjaśniano, że:

- zbiór danych możliwy do pozyskania przez OKE z bazy danych nowego SIO, na podstawie art. 55 ust. 2 ustawy o SIO, jest niewystarczający do przygotowania sprawdzianu i egzaminów (np. nie zawiera informacji o rodzaju i poziomie nauczania języka obcego wybranego na egzamin maturalny oraz wskazania kwalifikacji wybranej na egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie);
- szkoły obowiązują tryb i zakres informowania o uczniach i absolwentach zgłaszanych do sprawdzianu i egzaminów poza SIO, ustalony w odrębnych rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej⁹⁰ (do którego OKE posiadają odpowiednie narzędzia informatyczne), przez co zgłaszanie przez szkoły uczniów do sprawdzianu i egzaminów następuje dwukrotnie, tj. przez przekazanie wymaganych danych w SIO i złożenie odrębnie określonych wykazów do właściwej OKE.

6. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że do końca 2015 r. w nowym SIO nie zafunkcjonowały niektóre rozwiązania założone w ustawie o SIO.

1) GUS nie zapewniono wynikającej z art. 63 ustawy o SIO dostępności do gromadzonych w nowym SIO źródłowych danych dotyczących wyposażenia szkół, zgodnie ze szczegółowym zakresem, w formie i terminach określonych w programach badań statystycznych.

Dane do celów statystycznych były przekazywane do GUS w formie plików danych i gotowych zestawień na płytach CD (w zakresie danych o nauczycielach). Do GUS przekazywano za poszczególne lata dane oświatowe pochodzące z bazy danych starego SIO oraz szacunkowe dane MEN w zakresie wyposażenia szkół (ujmowanego tylko w bazie danych nowego SIO).

⁹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz. U. z 2015 r., poz. 959) i rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. z 2015 r., poz. 673).

- 2) Nie wdrożono określonego w art. 56 ustawy o SIO mechanizmu trzykrotnego porównywania w ciągu roku kalendarzowego (na dzień 31 marca, 30 września i 31 grudnia) danych identyfikacyjnych uczniów w wieku od 5 do 18 lat ujętych w bazie danych nowego SIO z rejestrem PESEL, w celu kontroli spełniania obowiązków nauki, szkolnego i rocznego przygotowania przedszkolnego.

Z wyjaśnień dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wynika, że system informacji oświatowej jest przygotowany do wymiany informacji z rejestrem PESEL, w zakresie wynikającym z art. 56 ustawy o SIO, ale nie zapewniono odpowiednich do tego funkcjonalności po stronie rejestru PESEL (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie umożliwiło takiej wymiany danych między SIO i PESEL w zapowiadany terminie od 1 marca 2015 r.⁹¹). Ponadto – zdaniem wyjaśniającego – nawet gdyby mechanizm ten zafunkcjonował, rzetelne ustalenie liczby osób zobowiązanych do spełniania obowiązków edukacyjnych byłoby bardzo trudne. Wynika to z ujmowania w rejestrze PESEL osób, które czasami od lat przebywają za granicą, ale nie dokonały formalnego wymeldowania się z miejsca stałego zamieszkania, podczas gdy przepisy ustawy o systemie oświaty (art. 14b ust. 2 i art. 19 ust. 1 pkt 1) odnoszą kontrolę spełniania obowiązków edukacyjnych do osób zamieszkałych na terenie danej gminy lub w obwodzie danej szkoły. Zarówno gmina, jak i szkoła nie kontrolują realizacji tych obowiązków w odniesieniu do osób zameldowanych, ale niezamieszkałych na terenie gminy lub w danym obwodzie szkolnym.

NIK zauważa, że dodatkowym czynnikiem utrudniającym kontrolę spełniania obowiązku nauki, szkolnego i przygotowania przedszkolnego w drodze założonego w art. 56 ustawy o SIO porównania danych z bazy SIO i rejestru PESEL jest utrzymujący się stan tymczasowej rejestracji uczniów w bazie SIO (4.134 osób na dzień 30 listopada 2015 r.). Uczniowie tymczasowo zarejestrowani posiadają w rejestrze PESEL dane identyfikacyjne niezgodne ze stanem przekazanym w bazie SIO, co w przypadku uruchomienia takiej weryfikacji będzie skutkowało każdorazowo wykazaniem tej liczby osób w grupie niespełniających odpowiednich obowiązków, a tym samym potrzebą wdrożenia dalszych działań w celu wyjaśnienia stanu faktycznego.

- 3) Wszyscy wojewodowie w kraju, dla których w art. 68 ust. 2 pkt 2 ustawy o SIO przewidziano zadanie wydawania upoważnień dostępowych do bazy danych SIO wójtom gmin (burmistrzom, prezydentom miast), starostom i marszałkom województw, przekazali to zadanie, w drodze porozumień, odpowiednim kuratorom oświaty. Z informacji uzyskanych od wojewodów w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK wynika, że uważają oni kuratorów oświaty za właściwy organ do prowadzenia w imieniu wojewody wszystkich spraw oświatowych, w tym związanych z funkcjonowaniem SIO. Scedowanie wydawania upoważnień na kuratorów oświaty zostało wojewodom zasugerowane przez Ministra Edukacji Narodowej (w piśmie DS-PH-030/38/12 z dnia 3 kwietnia 2012 r.).

Skutkiem zawartych porozumień kuratorzy oświaty oraz ich pracownicy występują do Ministra Edukacji Narodowej o uzyskanie dwóch rodzajów upoważnień dostępowych do bazy danych SIO (do przekazywania i pozyskiwania danych w zakresie swojej właściwości oraz do weryfikacji i wydawania upoważnień w zakresie powierzonym przez wojewodę), a także sporządzania wynikających z porozumień okresowych sprawozdań dla wojewodów z realizacji powierzonego zadania. Z kolei wojewodowie przyjęli na siebie dodatkowe zadania kontroli realizacji zawartych porozumień.

⁹¹ Miało to nastąpić po uruchomieniu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych aplikacji pn. „Źródło”.

Z kontroli przeprowadzonych przez NIK w kuratoriach oświaty wynika, że kontrole w zakresie realizacji zawartych porozumień przeprowadzał jedynie Wojewoda Podlaski w podległym Kuratorium Oświaty w Białymstoku. W przypadku trzech kuratoriów oświaty⁹² stwierdzono nierzetelne wywiązywanie się z obowiązków sprawozdawczych określonych w porozumieniach (zaniebdywano złożenia części informacji okresowych o realizacji zadania, składano informacje z opóźnieniem, niektóre informacje przekazywano tylko ustnie).

Z wyjaśnienia dyrektora Departamentu Strategii i Współpracy Międzynarodowej w MEN wynika, że MEN rozważa celowość dostosowania przepisów ustawy o SIO do faktycznie funkcjonującego rozwiązania, tj. wyłączenia wojewodów z udzielania upoważnień do dostępu do bazy danych nowego SIO.

7. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zasób danych przewidzianych na podstawie ustawy o SIO do gromadzenia w bazie danych nowego SIO w dziedzinie pomocy materialnej dla uczniów nie obejmuje całości udzielanego wsparcia materialnego dla uczniów, co w ocenie NIK ogranicza przydatność danych z SIO do realizacji polityki oświatowej państwa.

Na podstawie art. 14 pkt 29 w związku z art. 42 pkt 3 ustawy o SIO szkoły, zakłady kształcenia nauczycieli i kolegia pracowników służb społecznych przekazują do bazy danych nowego SIO informacje o korzystaniu przez ucznia z pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym, o której mowa w art. 90c ust. 3 ustawy o systemie oświaty, z określeniem rodzaju świadczeń. Ponadto gminy, na podstawie art. 23 pkt 4 w związku z art. 42 pkt 9 ustawy o SIO, przekazują do bazy danych nowego SIO informacje o korzystaniu przez ucznia z pomocy materialnej o charakterze socjalnym, o której mowa w art. 90c ust. 2 ustawy o systemie oświaty, oraz udzielanej w ramach programów przyjętych na podstawie art. 90t ust. 1 i art. 90u ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Tak określony zasób danych do gromadzenia w nowym SIO nie obejmuje informacji o pomocy materialnej udzielanej uczniom w ramach programów lokalnych i regionalnych tworzonych przez samorządy powiatów⁹³ i województw⁹⁴ na podstawie art. 90t ust. 1 ustawy o systemie oświaty, dotyczącej wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.

8. Z wyjaśnień składanych przez kierowników kontrolowanych urzędów j.s.t. i KO wynika, że nowy SIO nie jest dla nich efektywnym narzędziem wsparcia w zarządzaniu oświatą i jest pracochłonny w obsłudze. Wśród występujących utrudnień wskazywano następujące sprawy:

- udostępniane w *Strefie dla Zalogowanych* na portalu internetowym nowego SIO raporty z danymi z bazy danych nowego SIO zawierają niekompletne dane w raportowanych obszarach i wprowadzają niespójność z informacją oświatową prezentowaną na podstawie danych starego SIO;

⁹² Kuratoria Oświaty w: Białymstoku, Lublinie i Poznaniu.

⁹³ Na przykład: 1) w powiecie piłskim – na podstawie uchwały nr IX/160/07 z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie przyznawania stypendium Starosty Piłskiego za wybitne osiągnięcia w różnych sferach działalności edukacyjnej dla szczególnie uzdolnionych uczniów i słuchaczy szkół i placówek oświatowych powiatu Piłskiego; 2) w powiecie ryckim – na podstawie uchwały nr XLIX/203 /09 Rady Powiatu w Rykach z dnia 30 października 2009 r. w sprawie realizacji *Lokalnego programu wspierania edukacji uzdolnionej młodzieży w powiecie ryckim*.

⁹⁴ Na przykład: 1) w województwie wielkopolskim – na podstawie uchwały nr XXXVI/715/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 22 lipca 2013 r. w sprawie udzielania stypendiów Marszałka Województwa Wielkopolskiego; 2) w województwie lubelskim – na podstawie uchwały nr XXXI/511/2013 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie warunków udzielania stypendiów w ramach „Lubelskiego programu pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych 2013-2015”.

- raporty udostępniane w *Strefie dla Zalogowanych* są aktualizowane codziennie, przez co nie można sięgnąć do określonego stanu archiwalnego, a także nie ma możliwości samodzielnego generowania raportów na poziomie j.s.t. i KO oraz przeglądu danych z zakresu podległych szkół i placówek oświatowych;
- raporty w *Strefie dla Zalogowanych* są dostępne tylko dla osób upoważnionych do dostępu do bazy danych nowego SIO, co uniemożliwia ich bezpośrednio wykorzystywanie przez wszystkich pracowników nadzoru pedagogicznego w KO, a także wyłącza powszechność dostępności do tych raportów w informacji publicznej;
- nowy SIO wymaga stałego uaktualniania danych, w tym o nauczycielach i innych pracownikach, ale nie ma możliwości importu danych z innych systemów informatycznych stosowanych w zarządzaniu (np. systemów kadrowo-płacowych), co usprawniałoby proces przekazywania danych w nowym SIO (np. w KO niezbędne jest ręczne wpisanie danych identyfikacyjnych wszystkich nauczycieli uzyskujących stopień nauczyciela dyplomowanego, którzy już są w bazie danych jako nauczyciele poszczególnych szkół i placówek oświatowych – w przypadku Kuratorium Oświaty w Poznaniu w latach 2014–2015 było to 2.160 osób);
- na poziomie j.s.t. nowe SIO nie daje możliwości wygenerowania łącznych kosztów wynagrodzeń nauczycieli oraz ich struktury do analizy źródeł kosztów (wynagrodzenie wynikające z pensum dydaktycznego, wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe);
- j.s.t. nie mogą zapewnić kontroli terminowości i kompletności przekazywania danych w nowym SIO przez podległe szkoły i placówki oświatowe z powodu braku podglądu szczegółowych danych tych szkół i placówek w bazie danych nowego SIO;
- z udziału w szkoleniach użytkownicy SIO wynoszą przekonanie, że nowy SIO wciąż znajduje się w fazie testowej, a obowiązki sprawozdawcze w SIO wypełnia się przekazując dane w starym SIO, co powoduje lekceważenie terminowości przekazywania danych w nowym SIO;
- wsparcie dla użytkowników nowego SIO ze strony CIE nie gwarantuje szybkiego rozwiązania zgłaszanych problemów w funkcjonowaniu lokalnych baz danych, co wpływa na niekompletność danych w nowym SIO (np. wniosek Starostwa Powiatowego w Pile o odzyskanie bazy danych z dnia 25 lipca 2013 r. został zrealizowany przez udostępnienie danych do pobrania z centralnej bazy danych w dniu 18 września 2013 r.).

3.4 Wydatki na modernizację SIO

Wydatki na modernizację SIO należy uznać za uzasadnione. Były one zgodne z planami finansowymi realizowanych przez CIE projektów oraz celowe dla dalszej rozbudowy SIO po zakończeniu ich realizacji. Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę na nieskuteczność tych działań – sfinansowanie dwóch projektów systemowych POKL i zadań dodatkowo realizowanych przez CIE w ok. 2,5 letnim okresie po ich zakończeniu nie doprowadziło do uzyskania pełnej funkcjonalności systemu.

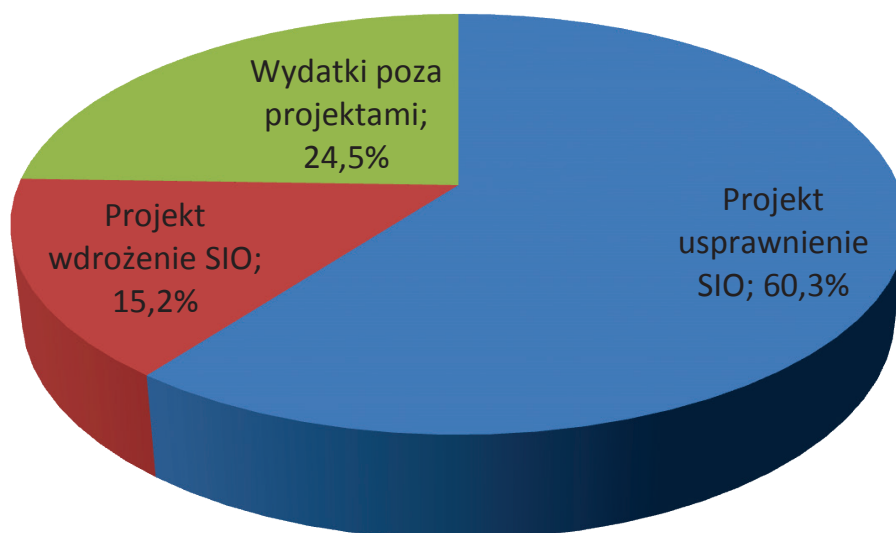
Na zadania służące wdrożeniu nowego SIO wydatkowano za pośrednictwem CIE (do 12 listopada 2015 r.) ogółem 27.395,8 tys. zł, z tego:

- 16.522,1 tys. zł na realizację projektu „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty, m.in. poprzez rozwój SIO”;

- 4.170,9 tys. zł na realizację projektu „Wdrożenie zmodernizowanej wersji Systemu Informacji Oświatowej”;
- 6.702,8 tys. zł na działania modernizacyjne SIO kontynuowane po zakończeniu realizacji projektów.

Rysunek nr 3

Struktura wydatków na wdrożenie nowego SIO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli.

1. Na realizację projektu usprawnienie SIO wydatkowano 16.522,1 tys. zł, tj. 98,3% z przyznanej (po zmianach) kwoty 16.800 tys. zł. Obejmowało to sfinansowanie następujących planowanych zadań:

- zarządzanie i obsługa projektu – 1.485,8 tys. zł;
- współpraca z Departamentem Strategii MEN w zakresie przygotowania aktów prawnych – 44,6 tys. zł;
- przygotowanie projektu nowego SIO w zakresie dotyczącym zaawansowanej analityki z wykorzystaniem systemów komputerowych – 644,5 tys. zł;
- przygotowanie projektu nowego SIO w zakresie dotyczącym produkcji, utrzymania i rozwoju – 190,6 tys. zł;
- przeprowadzenie postępowań publicznych (przygotowanie specyfikacji istotnych warunków zamówienia publicznego i obsługa organizacyjna w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego) – 173 tys. zł;
- wykonanie projektu nowego SIO – 13.861,7 tys. zł;
- koszty pośrednie – 121,9 tys. zł.

Oszczędności w wysokości 277,9 tys. zł wynikały m.in. z niższych wydatków na wynagrodzenia personelu projektu, zmniejszenia wymiaru czasu pracy wynajmowanych zasobów ludzkich, niższych wydatków na zakup sprzętu, oprogramowania i szkoleń oraz niższych kosztów pośrednich.

W „Informacji dla Beneficjenta o wynikach weryfikacji końcowego Wniosku Beneficjenta o płatność” Instytucja Pośrednicząca (MEN) stwierdziła realizację projektu zgodnie z harmonogramem oraz dokonanie pozytywnej weryfikacji szczegółowej charakterystyki wsparcia udzielonego w ramach projektu. Przeprowadzone dwukrotnie kontrole (przez KONTAFIN Sp. z o.o. w terminie 22–30 grudnia 2010 r. – na zlecenie MEN i przez Biuro Kontroli i Audytu w MEN w dniach 7–10 listopada 2011 r.) nie wykazały w realizacji projektu odstępstw od wniosku o dofinansowanie.

W ramach projektu została przygotowana warstwa techniczna systemu centralnego zmodernizowanego SIO, jednak w przygotowanym oprogramowaniu do prowadzenia lokalnych baz danych SIO nie zapewniono funkcjonalności pozwalających szkołom i placówkom oświatowym oraz innym jednostkom wykonującym zadania z zakresu oświaty na pełne przekazanie – w obowiązującym terminie do 9 kwietnia 2013 r.⁹⁵ – wymaganych danych. Po zakończeniu projektu uzupełniono funkcje oprogramowania SIO o możliwość przekazywania do bazy danych 42 rodzajów danych dziedzinowych, jednak nadal nie jest możliwe przekazywanie do bazy danych nowego SIO sześciu rodzajów wymaganych danych sprawozdawczych.

Ponadto w systemie informatycznym nowego SIO nie wprowadzono w pełni przewidzianych w ustawie o SIO mechanizmów umożliwiających nadzór Ministra Edukacji Narodowej nad bezpieczeństwem przekazywania i pozyskiwania danych w bazie danych SIO. Do czasu zakończenia kontroli NIK nie wprowadzono wymaganego ustawą o SIO mechanizmu generowania automatycznych komunikatów o przypadkach nieuprawnionego dostępu do bazy danych lub próbach takiego dostępu, a możliwość przekazywania przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych informacji kwartalnych o braku zakłóceń w funkcjonowaniu lokalnych baz zapewniono dopiero od dnia 31 marca 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli uznała za nieprawidłowość nieudokumentowanie przez CIE zmian wprowadzanych w oprogramowaniu SIO od wersji 0.6.12 z dnia 15 maja 2012 r. do wersji 2.4.13 włącznie z dnia 19 listopada 2013 r. Zaniechanie to było niezgodne z § 15 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych⁹⁶. Zgodnie z tym przepisem systemy teleinformatyczne używane przez podmioty realizujące zadania publiczne projektuje się, wdraża oraz eksploatuje z uwzględnieniem ich funkcjonalności, niezawodności, używalności, wydajności, przenoszalności i pielęgnowalności, przy zastosowaniu norm oraz uznanych w obrocie profesjonalnych standardów i metodyk. Polska Norma PN-ISO/IEC 17799:2007 „Technika informatyczna. Techniki bezpieczeństwa. Praktyczne zasady zarządzania bezpieczeństwem informacji”⁹⁷ w szczególności zaleca identyfikowanie i rejestrowanie znaczących zmian w systemach teleinformatycznych.

Z wyjaśnień zastępcy dyrektora CIE wynika, że dokumentowanie zmian wprowadzanych w oprogramowaniu SIO rozpoczęto od 17 grudnia 2013 r. w związku ze wskazaniem tego działania jako dobrej praktyki w wyniku audytu okresowego przeprowadzanego w CIE w zakresie procedur ISO w dniach 11–12 grudnia 2013 r.

⁹⁵ W art. 124 ust. 1 i 2 ustawy o SIO ustalono obowiązek przekazania przez zobowiązane podmioty do bazy nowego SIO do dnia 9 kwietnia 2013 r. danych identyfikacyjnych i danych dziedzinowych według stanu na dzień 31 marca 2015 r. W art. 30 ustawy o SIO wprowadzono obowiązek dalszej aktualizacji tych zbiorów danych.

⁹⁶ Dz. U. z 2016 r., poz. 113.

⁹⁷ Dostępna poprzez: <http://sklep.pkn.pl/pn-iso-iec-27002-2014-12p.html>

NIK zauważa, że do prac związanych z projektem usprawnienia SIO w CIE nie była zastosowana żadna ze znanych i ogólnie przyjętych metodyk realizacji projektów informatycznych. Zarządzanie projektem odbywało się w oparciu o cotygodniowe spotkania robocze z konsultantami merytorycznymi oraz całym zespołem programistycznym celem omówienia aktualnego stanu prac. Spotkania robocze nie były protokołowane. Sprawdzenie i ocenę stanu realizacji poszczególnych zadań przeprowadzano w formie oględzin stanu projektowanego rozwiązania i na tej podstawie podejmowano dalsze decyzje. Nie opracowano formalnych procedur tworzenia dokumentacji projektowej. Odbiór protokolarny zastosowano jedynie do dostaw warstwy analitycznej nowego SIO.

2. Na realizację projektu wdrożenie SIO wydatkowano 4.170,9 tys. zł, tj. 92,5% z przyznanej (po zmianach) kwoty 4.508,6 tys. zł.

Oszczędności w kwocie 337,7 tys. zł wynikały głównie z niższych wydatków na przygotowanie bloku szkoleniowego na portalu internetowym nowego SIO i materiałów informacyjnych dla użytkowników SIO, niższego wynagrodzenia dla zewnętrznych specjalistów oraz nieprzeprowadzenia badania ankietowego służącego pomiarowi wskaźnika użytkowników pozytywnie oceniających wdrożenie nowego SIO.

W „Informacji dla Beneficjenta o wynikach weryfikacji końcowego Wniosku Beneficjenta o płatność” Instytucja Pośrednicząca (MEN) stwierdziła osiągnięcie założeń merytorycznych określonych we wniosku o dofinansowanie projektu. Przeprowadzone trzykrotnie kontrole przez Biuro Kontroli i Audytu w MEN (w terminach 6–9 listopada 2012 r., 14–22 maja 2013 r. i 7 maja – 30 czerwca 2015 r.) stwierdzały zgodność realizowanego projektu z jego założeniami oraz zachowanie trwałości projektu.

Utworzony w ramach projektu portal informatyczny nowego SIO, według stanu funkcjonowania w dniu 30 listopada 2015 r., spełniał wymagania funkcjonalne określone we wniosku o dofinansowanie projektu.

Najwyższa Izba Kontroli uznała za nieprawidłowość nieprzeprowadzenie oceny osiągnięcia celów projektu w sposób założony we wniosku o dofinansowanie, tj. w drodze badania ankietowego wskaźnika użytkowników SIO biorących udział w projekcie i pozytywnie oceniających wdrożenie zmodernizowanego SIO.

Jako jeden ze wskaźników pomiaru celu szczegółowego projektu: *Wytworzenie pozytywnego wizerunku zmodernizowanej wersji systemu w środowisku oświatowym, prowadzącej do pozytywnej akceptacji zmiany i użytkowania systemu w sposób właściwy i korzystny z punktu widzenia użytkowników*, przyjęto procent użytkowników biorących udział w projekcie pozytywnie oceniających wdrożenie zmodernizowanego systemu, o wartości docelowej 60%. Dla jej ustalenia założono badanie ankietowe wśród użytkowników SIO w II kwartale 2013 r. Takie badanie (w założonym czasie) nie zostało przeprowadzone. Za podstawę oceny przyjęto wyniki ankiet wypełnianych przez uczestników spotkań informacyjno-szkoleniowych organizowanych w 2012 r. (bezpośrednio po ich odbyciu). Nie zapewniono przez to wiarygodnej oceny stopnia osiągnięcia celów projektu.

3. Na modernizację SIO w latach 2013–2015 (do 12 listopada), poza wydatkami na realizację dwóch projektów POKL, w CIE wydatkowano łącznie 6.702,8 tys. zł, w tym 2.871,4 tys. zł na tworzenie infrastruktury techniczno-informatycznej nowego SIO.

Wykonywaniem zadań związanych z utrzymaniem nowego SIO w latach 2013–2015 zajmowało się od 22 do 24 pracowników CIE, którzy analizowali wymagania, programowali i testowali oprogramowanie, obsługiwali bazę danych, utrzymywali infrastrukturę oraz zarządzali projektem⁹⁸. Ponadto w latach 2013–2015 CIE zawarło cztery umowy w sprawie wynajęcia zewnętrznych zasobów ludzkich na potrzeby prac z zakresu obsługi i utrzymania nowego SIO⁹⁹. Na wynagrodzenie z tytułu tych umów wydatkowano 2.063,2 tys. zł.

W okresie od 17 grudnia 2013 r. do 16 października 2015 r. CIE wprowadziło ponad 340 różnych zmian w 34 wydaniach oprogramowania SIO. Obejmowało to zarówno uzupełnienie brakujących pierwotnie funkcji w oprogramowaniu SIO, jak też dostosowywanie funkcjonowania nowego SIO do zmieniających się przepisów prawa oraz wprowadzanie usprawnień dla użytkowników SIO.

W CIE funkcjonuje siedmioosobowy Zespół Wsparcia Użytkownika. Pomoc techniczna dla użytkowników SIO udzielana jest po uzyskaniu przez CIE zgłoszenia poprzez formularz zamieszczony na portalu nowego SIO oraz poprzez infolinię (tel. 22 34 74 322) funkcjonującą w dni robocze w godz. 9–15, obsługiwaną przez cztery osoby z Zespołu Wsparcia Użytkownika. Od dnia 5 maja 2015 r. wprowadzono elektroniczny System Wsparcia Użytkownika, w którym rejestrowane są automatycznie zgłoszenia użytkowników poprzez formularze zgłoszeniowe oraz problemy nierozwiązane przez konsultantów obsługujących infolinię (wcześniej zgłoszenia o pomoc przekazywane były na adres poczty elektronicznej CIE). W okresie od 5 maja 2015 r. do dnia 13 listopada 2015 r. w systemie tym zarejestrowano ogółem 14.997 zgłoszeń.

Dodatkowo prowadzony jest rejestr zgłoszeń pomocy technicznej (w programie „Spira Team”), w którym pracownicy Zespołu Wsparcia Użytkownika wskazują zgłoszenia, w stosunku do których nie są w stanie udzielić skutecznej porady. W okresie od 16 kwietnia 2013 r. do 3 listopada 2015 r. w rejestrze tym odnotowano 7.426 problemów, z których na koniec tego okresu pozostawało nierozwiązanych 169 (w tym 28 o priorytecie krytycznym). Najwcześniejsze zgłoszenie spośród nierozwiązanych (o priorytecie średnim) pochodzi z dnia 28 stycznia 2015 r., a najpóźniejsze (o priorytecie krytycznym) z 23 kwietnia 2015 r. W badaniu kontrolnym na próbie losowej 20 zgłoszeń pomocy technicznej zarejestrowanych w programie „Spira Team” stwierdzono, że zgłoszenia o priorytecie krytycznym rozwiązywane były średnio w ciągu 62 dni, a o priorytecie wysokim – 52 dni.

Na portalu nowego SIO udostępniane są dla użytkowników instrukcje techniczne (opracowywane przez CIE) oraz instrukcje merytoryczne (opracowywane przez MEN), odpowiednio do aktualnie udostępnianej wersji oprogramowania SIO.

W zakresie wykonywania zadania bieżącego utrzymania nowego SIO w CIE stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niepełnym dostosowaniu struktury bazy danych do zmian w ustawie o SIO wprowadzonych na podstawie art. 6 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, obowiązującej od 31 marca 2015 r. W oprogramowaniu SIO wprowadzono odpowiednie funkcje do przekazania w bazie SIO informacji o nauczycielach, którzy nie wykonują w danej szkole obowiązkowego pensum, a prowadzą zajęcia finansowane ze środków europejskich (art. 6 pkt 1 i 7 lit. a ww. ustawy) oraz informacji o wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych

⁹⁸ Zakresy czynności poszczególnych pracowników obejmowały także inne zadania, niezwiązane z obsługą nowego SIO.

⁹⁹ Umowy dotyczyły wynajmowanie pięciu programistów w 2013 r., dziewięciu programistów w 2014 r. oraz ośmiu programistów, jednego specjalistę i jednego analityka systemowego w 2015 r.

na stanowiskach pedagogicznych w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli: o zasięgu ogólnokrajowym, dla nauczycieli szkół artystycznych oraz dla nauczycieli przedmiotów zawodowych szkół rolniczych (art. 6 pkt 3 i 7 lit. b ww. ustawy). Nie dostosowano zaś systemu do :

- przekazywania do bazy danych SIO informacji o numerze nadawanym przez OKE do celów egzaminacyjnych placówkom niebędącym szkołami (art. 6 pkt 2);
- gromadzenia danych o uczestnictwie uczniów w zajęciach edukacyjnych dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji, realizowanych w ramach zajęć edukacyjnych „wychowania do życia w rodzinie”, na podstawie znowelizowanego art. 26a ust. 3 pkt 2 ustawy o SIO (art. 6 pkt 6).

3.5 Inne ustalenia kontroli

1. Do dnia 30 października 2015 r.¹⁰⁰ podmioty zobowiązane do prowadzenia lokalnych baz danych nowego SIO wykorzystywały w tym celu oprogramowanie SIO opracowane przez CIE i udostępniane nieodpłatnie przez Ministra Edukacji Narodowej na podstawie art. 95 pkt 1 ustawy o SIO – nikt nie korzystał z innego oprogramowania dopuszczonego do prowadzenia lokalnych baz danych na podstawie art. 95 pkt 2 ustawy o SIO.

Minister Edukacji Narodowej w oparciu o art. 96 ust. 3 ustawy o SIO wyznaczył CIE do przeprowadzania postępowania homologacyjnego i wydawania certyfikatu zgodności z SIO dla programów informatycznych do prowadzenia lokalnych baz danych, oferowanych przez innych producentów. W CIE przygotowano oprzyrządowanie techniczne i informatyczne oraz procedury służące do prowadzenia postępowania homologacyjnego na wniosek producentów innych programów do prowadzenia lokalnych baz danych SIO i wydawania certyfikatów zgodności z SIO, w trybie określonym w art. 96 ustawy o SIO. W okresie objętym kontrolą do CIE nie wpłynął żaden wniosek o wydanie takiego certyfikatu.

2. Na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy o SIO Minister Edukacji Narodowej sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem przekazywania danych do bazy danych SIO i pozyskiwania danych z bazy danych SIO, jednak w systemie informatycznym nowego SIO nie zapewniono pełnej funkcjonalności mechanizmów przewidzianych do kontroli tego bezpieczeństwa.

Stosownie do art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o SIO Minister Edukacji Narodowej powinien mieć dostęp do wykazu zarejestrowanych przypadków nielegalnego pozyskania, zniszczenia lub utraty danych, uzyskania lub próby uzyskania nieuprawnionego dostępu do danych zgromadzonych w bazie danych SIO oraz wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób. Wykaz ten powinien powstawać na podstawie dwóch źródeł:

- automatycznie generowanej w bazie danych SIO informacji o przypadkach, w których nastąpiła próba nieuprawnionego dostępu;
- przekazywanych do bazy danych SIO przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO – na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy o SIO – informacji o stwierdzeniu nieuprawnionego dostępu do bazy danych SIO, nielegalnego pozyskiwania danych z bazy danych SIO, zniszczenia lub utraty danych zgromadzonych w bazie danych SIO lub wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób.

¹⁰⁰ Data badania zagadnienia w kontroli prowadzonej w CIE.

W systemie informatycznym nowego SIO zapewniono możliwość generowania takiego wykazu, ale nie zaimplementowano w nim funkcji automatycznego generowania w bazie danych SIO informacji o przypadkach, w których nastąpiła próba nieuprawnionego dostępu, oraz funkcji przekazywania informacji przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych o wystąpieniu zakłóceń określonych w art. 79 ust. 1 ustawy o SIO.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa ponadto niepełną skuteczność działania mechanizmu kontroli bezpieczeństwa przekazywania i pozyskiwania danych w bazie danych nowego SIO określonego w art. 79 ust. 2 ustawy o SIO, polegającego na obowiązku przekazywania do bazy danych SIO – przez kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO – kwartalnych informacji o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnych baz danych SIO (jeśli nie wystąpiły przypadki nieuprawnionego dostępu do bazy danych SIO, nielegalnego pozyskiwania danych z bazy danych SIO, zniszczenia lub utraty danych zgromadzonych w bazie danych SIO lub wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób). Odpowiednią funkcję przekazywania kwartalnych informacji o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnej bazy danych SIO uruchomiono w oprogramowaniu SIO od 31 marca 2015 r., co umożliwiło ich przekazywanie – zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o SIO – począwszy od stanu za I kwartał 2015 r. Oznacza to, że dane dziedzinowe przekazywane do bazy danych nowego SIO przez okres trzech kwartałów 2013 r. i czterech kwartałów 2014 r. nie były objęte działaniem tego mechanizmu kontroli bezpieczeństwa.

Do dnia 16 listopada 2015 r. żaden podmiot nie przekazał informacji o wystąpieniu zakłóceń w funkcjonowaniu lokalnej bazy danych, o których mowa w art. 79 ust. 1 ustawy o SIO, za pomocą innych (ogólnodostępnych) środków komunikacji i nie było przypadków blokowania użytkownikom dostępu do bazy danych nowego SIO, przewidzianego w art. 80 ustawy o SIO, na czas wyjaśnienia przypadków takich zakłóceń.

W odniesieniu do 35 lokalnych baz danych nowego SIO objętych niniejszą kontrolą (P/15/031) stwierdzono, że wymagane kwartalne informacje o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnych baz danych nowego SIO w 2015 r. przekazało: za I kwartał – 16 (45,7%) podmiotów (w tym 7 z opóźnieniem), za II kwartał – 17 (48,6%) podmiotów (w tym 7 z opóźnieniem), za III kwartał – 19 (54,3%) podmiotów (w tym 7 z opóźnieniem).

Z wyjaśnienia dyrektora Departamentu Analiz i Prognoz w MEN wynika, że zaimplementowanie w pełni mechanizmu przekazywania informacji o zakłóceniach w funkcjonowaniu bazy danych SIO, określonego w art. 79 ust. 1 ustawy o SIO, prowadziłoby do niezachowania płynności w jej funkcjonowaniu. W szczególności w początkowym okresie funkcjonowania nowego SIO przyjęto, że informacje o wystąpieniu zakłóceń (art. 79 ust. 1) i kwartalne informacje o niezakłóconym funkcjonowaniu (art. 79 ust. 2) mogły być przekazywane na piśmie lub drogą mailową. Z czasem uznano, że takie rozwiązanie jest nieefektywne, w szczególności prowadzi do nadmiernego obciążenia MEN i CIE obsługą tych informacji oraz trudnościami w skontrolowaniu, czy wszystkie podmioty je przekazały. W związku z powyższym zdecydowano o zaimplementowaniu w oprogramowaniu SIO możliwości przekazywania informacji o niezakłóconym funkcjonowaniu (od 31 marca 2015 r.). Nie zdecydowano się natomiast na zaimplementowanie możliwości przekazania informacji o przypadkach wystąpienia zakłóceń, obejmujących m.in. przypadki zniszczenia lub utraty danych (wymienione w art. 78 ust. 2 ustawy o SIO), co mogło być związane z fizycznym zniszczeniem oprogramowania lub sprzętu służącego do przekazywania danych do bazy SIO. Ponadto, użytkownicy SIO w sposób zróżnicowany rozumieli pojęcie zakłócenia,

wliczając w to wszelkie trudności związane z funkcjonowaniem nowego SIO, co – zgodnie z art. 80 ustawy o SIO – mogło skutkować nieuzasadnionym zablokowaniem przekazywania i pozyskiwania danych do czasu wyjaśnienia stanu faktycznego i usunięcia nieprawidłowości. Z powyższych względów uznano, że informacje o przypadkach wystąpienia zakłóceń w funkcjonowaniu bazy danych SIO powinny być przekazywane w dotychczasowym modelu, tj. na piśmie lub przy pomocy Systemu Wsparcia Użytkownika na portalu nowego SIO.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli w oprogramowaniu służącym do prowadzenia lokalnych baz danych nowego SIO wprowadzono nieefektywnie działającą funkcję przekazywania przez kierowników podmiotów prowadzących te bazy informacji o niezakłóconym ich funkcjonowaniu. Przygotowane rozwiązanie pozwala na wielokrotne przekazywanie tej informacji w ciągu danego kwartału z jednego podmiotu (w centralnej bazie danych SIO stwierdzono podmioty, które w ciągu pierwszych trzech kwartałów sprawozdawczych 2015 r. złożyły od 39 do 142 takich informacji). Z kolei dla użytkowników nowego SIO nie przewidziano możliwości sprawdzenia w lokalnych bazach danych daty przekazania takiej informacji, co utrudnia samokontrolę spełnienia tego obowiązku informacyjnego i może skutkować kolejnym nadaniem informacji za ten sam kwartał.

Zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o SIO informacja o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnej bazy danych SIO powinna być składana przez kierownika podmiotu prowadzącego lokalną bazę danych jeden raz na kwartał. Zdaniem NIK nadmiarowość w liczbie przesyłanych informacji z tego samego źródła za ten sam okres powoduje zbędne przetwarzanie tych danych w systemie informatycznym i utrudnia ich analizę.

3. W trzech kontrolowanych jednostkach stwierdzono naruszenie zasad ochrony danych osobowych gromadzonych w bazie danych nowego SIO¹⁰¹. W dwóch przypadkach polegało to na udostępnieniu przez dyrektora szkoły osobistego kodu uwierzytelniającego dostęp do lokalnej bazy danych SIO innej nieuprawnionej osobie i zlecenie jej przekazywania danych, a w jednym przypadku – włączeniu do współdziałania przy operowaniu w lokalnej bazie danych wraz z uprawnionym dyrektorem szkoły innej nieuprawnionej osoby.

Z art. 68 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 oraz art. 68a ust. 1 ustawy o SIO wynika, że dostęp do bazy danych SIO uzyskuje się na podstawie upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO, którego – w przypadku pracowników szkół i placówek oświatowych – udzielają właściwi wójtowie gmin (burmistrzowie, prezydenci miast), starostowie powiatów i marszałkowie województw lub upoważnieni przez nich pracownicy obsługujących ich urzędów albo jednostek podległych lub nadzorowanych. Zgodnie z art. 71 ustawy o SIO osoba upoważniona otrzymuje niepowtarzalny identyfikator użytkownika SIO. Przepisy art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych zobowiązują administratora danych do zastosowania środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę przetwarzania danych odpowiednią do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności zabezpieczenia danych przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabranieniem przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy oraz zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem.

¹⁰¹ Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy, Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym.

4. W Starostwie Powiatowym w Prudniku stwierdzono niezachowanie obowiązującej procedury udzielania upoważnień do dostępu do bazy danych nowego SIO. Wydano 14 pracownikom z sześciu szkół i placówek oświatowych indywidualne kody uwierzytelniające dostęp do bazy danych nowego SIO bez wydania wymaganego na podstawie art. 68 ust. 4 ustawy o SIO – pod rygorem nieważności – pisemnego upoważnienia, które powinno spełniać warunki określone w art. 70 ust. 3 ustawy, w tym m.in. zawierać potwierdzoną podpisem osoby upoważnionej klauzulę o zachowaniu w tajemnicy udostępnionych jej danych w SIO oraz informacji o ich zabezpieczeniu. Tym samym dopuszczono te osoby do nieuprawnionego dostępu do danych osobowych w bazie danych nowego SIO.

4.1 Przygotowanie kontroli

Szkoły i placówki oświatowe objęte kontrolą planową wybrano na zasadzie doboru celowego, z założeniem uwzględnienia w próbie kontrolnej różnych ich typów i rodzajów.

Kontrole w MEN i CIE poprzedzono analizą uzyskanych z tych jednostek, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f w związku z art. 28 ust. 2 pkt 4 ustawy o NIK, dokumentów dotyczących realizacji w ramach POKL dwóch projektów: „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu informacji oświatowej, m.in. poprzez rozwój SIO” oraz „Wdrożenie zmodernizowanej wersji Systemu Informacji Oświatowej”.

W ramach kontroli w MEN, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, zasięgnięto informacji w zakresie pozyskiwania danych z nowego SIO i związanych z tym problemach od: Głównego Geodety Kraju, wojewodów, prezesów RIO i dyrektorów OKE.

Przeprowadzenie kontroli planowej (P/15/031) NIK poprzedziła kontrola doraźna (rozpoznawcza) pn. *Funkcjonowanie lokalnych baz danych systemu informacji oświatowej* (R/14/004) w trzech podmiotach prowadzących lokalne bazy danych: Kuratorium Oświaty w Warszawie, Urzędzie Miejskim w Nowym Dworze Mazowieckim, Zespole Szkół nr 1 w Nowym Dworze Mazowieckim.

W zakresie funkcjonowania nowego SIO stwierdzono m.in.:

- niezetelność danych w bazie danych nowego SIO w Zespole Szkół, dotycząca: uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych, uczniów korzystających z pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym, przypisania uczniów do oddziałów szkolnych, uczestnictwa nauczycieli w doskonaleniu zawodowym, obowiązków wykonywanych przez nauczycieli, stanu wyposażenia w komputery dla uczniów;
- niezetelność danych w bazie danych nowego SIO w Urzędzie Miejskim, dotycząca: uczniów korzystających z pomocy materialnej o charakterze socjalnym, spełniania obowiązku nauki, informacji w RSPO o obwodach szkół podstawowych i gimnazjów;
- niewprowadzenie wymaganych danych do nowego SIO przez Kuratorium Oświaty.

W zakresie funkcjonowania starego SIO stwierdzono m.in.:

- wystąpienie błędów w szkolnej bazie danych Zespołu Szkół w zakresie liczby uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego oraz rodzajach posiadanych niepełnosprawności w latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015;
- uzyskanie przez Miasto Nowy Dwór Mazowiecki, wskutek błędnych danych w szkolnej bazie danych starego SIO, nienależnej subwencji oświatowej na lata 2013 i 2014 w kwocie łącznej 65 tys. zł;
- prowadzenie przez Urząd Miejski weryfikacji danych służących naliczeniu subwencji oświatowej w drodze porównania danych zbiorczych z raportu subwencyjnego z danymi jednostkowymi z baz szkolnych starego SIO oraz dokumentów dotyczących organizacji podległych szkół – bez potwierdzania poprawności danych subwencyjnych w szkolnych bazach danych w drodze kontroli zgodności tych danych ze stanem faktycznym na miejscu w szkołach.

W wyniku kontroli NIK wnioskuje do Burmistrza Miasta Nowy Dwór Mazowiecki m.in. o:

- zwrot do budżetu państwa subwencji oświatowej w kwocie łącznej 65 tys. zł, uzyskanej nienależnie w latach 2013 i 2014 wskutek przekazania przez Zespół Szkół błędnych danych w bazie starego SIO;
- sprawdzenie zgodności ze stanem faktycznym danych służących podziałowi subwencji oświatowej na lata 2013 i 2014, przekazanych do baz starego SIO w pozostałych prowadzonych przez Miasto szkołach i przedszkolach oraz ewentualny zwrot do budżetu państwa nienależnie uzyskanych kwot tej subwencji.

Z odpowiedzi Burmistrza Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na wystąpienie pokontrolne wynika, że:

- Miasto dokonało wnioskowanego przez NIK zwrotu do budżetu państwa kwoty 65 tys. zł z tytułu nienależnego uzyskania subwencji oświatowej na lata 2013 i 2014 wskutek błędów w danych subwencyjnych w szkolnej bazie danych Zespołu Szkół;
- w wyniku kontroli poprawności danych subwencyjnych w szkolnych bazach danych starego SIO prowadzonych szkół i placówek oświatowych stwierdzono wystąpienie w dalszych pięciu szkołach błędnych danych subwencyjnych, których skutkiem było (zależnie od rodzaju błędu):
 - zawyżenie należnej Miastu subwencji oświatowej na lata 2013–2015 o kwotę łączną 279,9 tys. zł, która na podstawie art. 37 ust. 1 ustawy o dochodach j.s.t. podlega zwrotowi do budżetu państwa;
 - zaniżenie należnej Miastu subwencji oświatowej na lata 2013–2015 o kwotę łączną 353 tys. zł, która na podstawie art. 37 ust. 4 ustawy o dochodach j.s.t. nie podlega wyrównaniu z budżetu państwa.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że niezapewnienie skutecznej kontroli poprawności danych subwencyjnych, w przypadku Miasta Nowy Dwór Mazowiecki, skutkuje koniecznością zwrotu do budżetu państwa kwoty łącznej 344,9 tys. zł¹⁰², podczas gdy przy bezbłędnej sprawozdawczości w starym SIO należna subwencja oświatowa w analizowanym zakresie byłaby wyższa od uzyskanej o 8,1 tys. zł¹⁰³ (sumaryczny wynik błędów powodujących zawyżenia i zaniżenia w naliczeniu subwencji oświatowej).

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

1. Na podstawie art. 53 ust. 6 ustawy o NIK skierowano wystąpienia pokontrolne do kierowników wszystkich jednostek kontrolowanych. W wystąpieniach pokontrolnych zastosowano ocenę opisową kontrolowanej działalności, odpowiadającą na określone dla poszczególnych rodzajów jednostek kontrolowanych pytania, tj.:

- czy zapewniono wiarygodność i kompletność informacji w SIO o szkole/zespole szkół i placówek oświatowych;
- czy SIO jest skutecznym narzędziem wsparcia realizacji zadań oświatowych j.s.t.;

¹⁰² Sumaryczna kwota zawyżenia wynikająca z kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w Zespole Szkół nr 1 w Nowym Dworze Mazowieckim i z kontroli własnych Urzędu Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim w pozostałych prowadzonych szkołach i placówkach oświatowych (65 tys. zł + 279,9 tys. zł = 344,9 tys. zł).

¹⁰³ Sumaryczny wynik błędów danych w bazach szkolnych starego SIO, powodujących zaniżenia i zawyżenia w naliczeniu subwencji oświatowej (353 tys. zł – 344,9 tys. zł = 8,1 tys. zł).

- czy SIO jest skutecznym narzędziem wsparcia realizacji zadań oświatowych kuratorium oświaty;
- czy CIE zapewniło sprawność funkcjonowania zmodernizowanego SIO w zakresie wymaganym ustawą o SIO;
- czy modernizacja SIO skutkowała poprawą jego wykorzystania w informacji publicznej i realizacji polityki oświatowej państwa na poziomie MEN?

2. Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych zostały zgłoszone przez kierowników pięciu jednostek kontrolowanych¹⁰⁴. Kolegium NIK i właściwe zespoły orzekające Komisji Rozstrzygającej uwzględniły częściowo zastrzeżenia z dwóch jednostek (MEN i CIE), a oddaliły w całości zastrzeżenia z pozostałych trzech jednostek.

3. W wystąpieniach pokontrolnych sformułowano ogółem 69 wniosków pokontrolnych, z tego:

- ♦ do Ministra Edukacji Narodowej – cztery wnioski w sprawach:
 - podjęcia działań w celu doprowadzenia oprogramowania do prowadzenia lokalnych baz danych SIO i systemu teleinformatycznego nowego SIO do stanu, w którym środowisko to będzie realizowało wszystkie wymagania określone w ustawie o SIO;
 - dokonania analizy działań Centrum Informatycznego Edukacji przy realizacji projektu „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty, m.in. poprzez rozwój SIO” w celu usprawnienia realizacji podobnych projektów;
 - określenia w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej wydanym na podstawie art. 31 ust. 1 i 2 ustawy o SIO pełnego zakresu wymaganych regulacji, w tym terminu przekazywania do bazy danych nowego SIO danych na podstawie art. 26a ust. 3 pkt 2 ustawy o SIO;
 - zapewnienia terminowego przekazywania danych do lokalnej bazy danych SIO w MEN;
- ♦ do dyrektora CIE – dwa wnioski w sprawach:
 - doprowadzania oprogramowania SIO do stanu, w którym środowisko to będzie realizowało wszystkie wymagania określone w ustawie o SIO;
 - podjęcia działań w celu uzupełnienia brakującej dokumentacji projektowej w zakresie wprowadzonych zmian w wersjach aplikacji zmodernizowanego SIO wydanych pomiędzy 15 maja 2012 r. a 19 listopada 2013 r.;
- ♦ do kierowników pozostałych kontrolowanych jednostek (szkół/zespołów szkół i placówek oświatowych, j.s.t. i kuratorów oświaty) – 63 wniosków w sprawach:
 - zapewnienia terminowości przekazywania i kompletności danych w lokalnej bazie danych nowego SIO (41 wniosków);
 - wywiązywania się kierowników podmiotów prowadzących lokalne bazy danych nowego SIO z obowiązku przekazywania kwartalnych informacji o niewystępowaniu zakłóceń w ich funkcjonowaniu (7 wniosków);
 - zapewnienia w bazie danych starego SIO poprawności danych będących podstawą podziału subwencji oświatowej dla j.s.t., w tym zwrotu przez dwie j.s.t. nienależnie uzyskanych kwot subwencji oświatowej (7 wniosków);

¹⁰⁴ Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, Starostwo Powiatowe w Mońkach, Starostwo Powiatowe w Rykach, Centrum Informatyczne Edukacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej.

- wywiązywania się kuratorów oświaty z obowiązku przekazywania okresowych informacji do właściwych wojewodów o realizacji zleconych zadań w zakresie wydawania upoważnień do dostępu do bazy danych nowego SIO (3 wnioski);
- niedopuszczenia do obsługi lokalnych baz danych nowego SIO przez osoby nieposiadające właściwego upoważnienia do dostępu do bazy danych (2 wnioski);
- uaktualnienia statutu szkoły, warunków pracy operatora lokalnej bazy danych w szkole, szerszego wykorzystania danych z baz danych SIO w nadzorze pedagogicznym sprawowanym przez kuratora oświaty (3 wnioski).

Z odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne z 36 jednostek kontrolowanych (poza CIE), w których sformułowano łącznie 67 wniosków pokontrolnych wynika, że zrealizowano lub podjęto realizację 66 wniosków (nie podjęto realizacji jednego wniosku)¹⁰⁵.

4. Na podstawie art. 62a ust. 1 ustawy o NIK, w związku z kontrolami w Młodzieżowym Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu i Starostwie Powiatowym w Mońkach, Najwyższa Izba Kontroli skierowała powiadomienie do Ministra Finansów o stwierdzonej nieprawidłowości w przekazywaniu danych w bazie danych starego SIO, skutkujących nienależnym uzyskaniem przez Powiat Moniecki subwencji oświatowej na 2015 r. w kwocie 913,9 tys. zł.

5. W związku z kontrolą w I Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, Delegatura Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie – na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK – zleciła Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Lublinie przeprowadzenie w tej jednostce kontroli stanu sanitarnego. Działanie to spowodowane było stwierdzeniem przez kontrolera przeprowadzającego kontrolę nieprzyjemnego zapachu w budynku szkolnym.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie, po przeprowadzeniu czynności kontrolnych w dniu 14 stycznia 2016 r., poinformował Delegaturę Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie o utrzymywaniu się sygnalizowanego stanu nieprzyjemnego zapachu w budynku szkolnym, przy jednoczesnym niestwierdzeniu uchybień sanitarnych i higienicznych mogących być tego przyczyną, a także zapowiedział dalsze monitorowanie tej sytuacji.

6. Na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o NIK, zostały złożone do właściwych organów zawiadomienia:

- o podejrzeniu popełnienia wykroczenia, polegającego na okresowym nieprzekazywaniu danych w bazie nowego SIO (w jednej szkole)¹⁰⁶;
- o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, polegającego na dopuszczeniu do przekazywania danych do bazy danych nowego SIO przez osobę nieuprawnioną (w dwóch szkołach)¹⁰⁷.

7. Efekty finansowe kontroli stanowią finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości w kwocie 1.147,5 tys. zł, z tego: uszczuplenia środków lub aktywów – 19,6 tys. zł, kwoty nienależnie uzyskane – 1.127,9 tys. zł.

¹⁰⁵ Stan na dzień 6 lipca 2016 r. (przed udzieleniem odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne z kontroli w CIE).

¹⁰⁶ Zawiadomienie złożone przez Delegaturę Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie.

¹⁰⁷ Zawiadomienia złożone przez Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie i Poznaniu.

5.1. Charakterystyka uwarunkowań prawnych oraz organizacyjno-ekonomicznych

1. Nowy SIO, określony ustawą o SIO, ma służyć do uzyskiwania danych niezbędnych do: prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym wspomagania zarządzania oświatą; efektywnego funkcjonowania systemu finansowania zadań oświatowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych; nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie kraju i podnoszenia jakości edukacji (art. 1 ust. 1 pkt 1–4).

Zadania, których realizacji mają służyć dane gromadzone w bazach SIO, wykonują przede wszystkim j.s.t. kuratorzy oświaty i minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

2. Na nowe SIO składają się: baza danych SIO, lokalne bazy danych SIO oraz system teleinformacyjny. Z art. 4 ust. 1 ustawy o SIO wynika, że baza danych SIO, prowadzona przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, jest centralnym zbiorem danych, w którym znajdują się: RSPO, zbiór innych niż objęte RSPO danych o szkołach i placówkach oświatowych, zbiór danych o innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty, zbiór danych o uczniach, zbiór danych o nauczycielach.

Z art. 5 ust. 1–3 ustawy o SIO wynika, że lokalne bazy danych służą przekazaniu danych do bazy danych SIO (centralnej) oraz pozyskiwaniu danych z bazy danych SIO. Zależnie od typu jednostki prowadzącej, lokalne bazy danych SIO obejmują: zbiór danych o szkole lub placówce oświatowej (baza danych prowadzona przez szkołę i placówkę oświatową), zbiór danych o innej jednostce wykonującej zadania z zakresu oświaty (baza danych prowadzona przez inną jednostkę wykonującą zadania z zakresu oświaty), zbiór danych o uczniach (baza danych prowadzona przez podmiot zobowiązany do przekazywania danych uczniów do bazy danych SIO oraz podmiot uprawniony do pozyskiwania danych z rejestru PESEL za pośrednictwem bazy danych SIO), zbiór danych o nauczycielach (baza danych prowadzona przez podmioty zobowiązane do przekazywania danych nauczycieli do baz danych SIO oraz podmioty uprawnione do pozyskiwania danych nauczycieli z bazy danych SIO i rejestru PESEL za pośrednictwem SIO).

Rodzaj i zakres danych gromadzonych w lokalnej bazie danych SIO (zbiór danych o szkole lub placówce oświatowej, zbiór danych o jednostce wykonującej zadania z zakresu oświaty, zbiór danych o uczniach i zbiór danych o nauczycielach) odpowiada rodzajowi i zakresowi danych gromadzonych w bazie danych SIO (art. 7a ustawy o SIO). Szczegółowe informacje, jakie dane powinny znaleźć się w poszczególnych zbiorach danych nowego SIO, w tym dane identyfikacyjne i dziedzinowe, zawiera rozdział 2 ustawy o SIO (art. 7–32) oraz wydane na podstawie art. 31 ust. 1 ustawy o SIO rozporządzenie w sprawie zakresu danych nowego SIO.

Z art. 33, art. 34 ust. 1–2, art. 36 ust. 1–3 oraz art. 38 ustawy o SIO wynika, że dane identyfikacyjne szkół i placówek oświatowych do RSPO zobowiązane są przekazywać: j.s.t., ministrowie oraz OKE (indywidualny numer identyfikacyjny nadany dla celów przeprowadzenia sprawdzianu i egzaminu). Dane te przekazywane są w ciągu siedmiu dni od terminu zaistnienia określonego stanu faktycznego, m.in. założenia publicznej szkoły czy placówki, wpisania do ewidencji niepublicznych szkół i placówek oświatowych, likwidacji lub zmiany danych. Terminy przekazywania danych dziedzinowych przez poszczególne jednostki prowadzące lokalne bazy danych SIO oraz danych identyfikacyjnych uczniów przystępujących do sprawdzianu i egzaminów, określone zostały w §§ 29–30 rozporządzenia w sprawie zakresu danych nowego SIO.

Dane RSPO są jawne, z wyjątkiem: numeru PESEL i adresu zamieszkania osoby fizycznej prowadzącej publiczną lub niepubliczną szkołę lub placówkę oświatową, numeru identyfikacyjnego szkoły nadanego przez OKE, danych gromadzonych na potrzeby rejestru REGON. RSPO jest dostępny za pomocą portalu SIO (na stronie: www.sio.men.gov.pl).

3. Ze zgromadzonych w bazie nowego SIO danych identyfikacyjnych i dziedzinowych, mogą korzystać, m.in.: szkoły i placówki oświatowe¹⁰⁸, OKE¹⁰⁹, j.s.t. (w zakresie rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych – począwszy od rekrutacji na rok szkolny 2014/2015)¹¹⁰, jednostki obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół i placówek oświatowych¹¹¹, RIO (w zakresie sprawozdań z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach i placówkach prowadzonych przez daną j.s.t.)¹¹², uczelnie (dane do celów rekrutacji – począwszy od rekrutacji na rok akademicki 2017/2018)¹¹³, GUS (z wyłączeniem danych identyfikujących uczniów i nauczycieli)¹¹⁴, Główny Geodeta Kraju¹¹⁵ (w celu lokalizacji przestrzennej szkół i placówek oświatowych oraz innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty – dane te pozyskiwane są przy wykorzystaniu usług danych przestrzennych geoportalu infrastruktury informacji przestrzennej, o którym mowa w ustawie z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej¹¹⁶).

Dodatkowo, na podstawie danych zgromadzonych w bazie danych SIO, mogą być sporządzane i udostępniane raporty, z danymi zanonimizowanymi, które dla szkół i placówek oświatowych, innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty, organów administracji rządowej, ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego, których przedstawiciele wchodzi w skład Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, RIO oraz GUS są nieodpłatne, a dla pozostałych jednostek – odpłatne. Wysokość opłaty stanowi równowartość kosztów dokonania operacji na danych zgromadzonych w bazie danych SIO oraz kosztów eksploatacji urządzeń i oprogramowania. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podaje do publicznej wiadomości sposób ustalania wysokości tych opłat¹¹⁷.

Z art. 67 i art. 68 ustawy o SIO wynika, że dostęp do bazy danych nowego SIO (przekazywanie danych do bazy, pozyskiwanie danych dziedzinowych z bazy danych SIO, pozyskiwanie danych z rejestru PESEL) posiada kierownik podmiotu zobowiązanego do przekazywania danych oraz kierownik podmiotu uprawnionego do pozyskiwania danych z bazy danych SIO, na podstawie upoważnienia wydanego w formie pisemnej pod rygorem nieważności, odpowiednio przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (kierownicy innych jednostek wykonujących zadania z zakresu oświaty z wyjątkiem j.s.t. i jednostek obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół i placówek oświatowych, wojewodowie, prezesi RIO), wojewodę (wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta powiatu, marszałek województwa), ministrów oraz wójtów, burmistrzów, prezydentów

¹⁰⁸ Art. 53 ustawy o SIO.

¹⁰⁹ Art. 55 ust. 1 i art. 125 ust. 1 ustawy o SIO.

¹¹⁰ Art. 57 ust. 1, art. 59 i art. 127 ust. 2 ustawy o SIO.

¹¹¹ Art. 59 ustawy o SIO.

¹¹² Art. 61 ust. 1 ustawy o SIO.

¹¹³ Art. 62 ust. 1 i art. 127 ust. 1 ustawy o SIO.

¹¹⁴ Art. 63 ustawy o SIO.

¹¹⁵ Art. 64 ust. 1 i art. 126 ustawy o SIO.

¹¹⁶ Dz. U. Nr 76, poz. 489 ze zm.

¹¹⁷ Art. 65 ust. 1 i 2 oraz art. 66 ust. 1 i 4-5 ustawy o SIO.

miast, starostów powiatów i marszałków województw (dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, których dane są zobowiązani przekazywać do RSPO, kierownicy jednostek obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół i placówek oświatowych). Upoważnienie wydawane jest na czas określony. Nadzór nad bezpieczeństwem przekazywania danych do bazy danych nowego SIO i pozyskiwania danych z bazy danych SIO sprawuje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. W ramach nadzoru minister posiada dostęp do automatycznie generowanego wykazu zarejestrowanych przypadków nielegalnego pozyskiwania, zniszczenia lub utraty danych, uzyskania lub próby uzyskania nieuprawnionego dostępu do danych zgromadzonych w bazie danych SIO i wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób (art. 78 ust. 1 i 2 ustawy o SIO).

4. Na stare SIO składają się komputerowe bazy danych prowadzone przez poszczególne szkoły i placówki oraz ich organy prowadzące, a także kuratoria oświaty i MEN – w oparciu o oprogramowanie udostępnione przez MEN (odrębne od systemu teleinformatycznego obsługującego nowe SIO). Dane oświatowe wprowadzane są do baz danych na poziomie szkół i placówek oświatowych (do tzw. baz szkolnych), skąd są przekazywane kolejno do zintegrowania na wyższym poziomie, tj. w bazach danych organów prowadzących, w bazach danych kuratoriów oświaty i bazie danych prowadzonej przez MEN. Z art. 112 ust. 1 i 5 ustawy o SIO wynika, że dane oświatowe są wprowadzane do baz danych starego SIO dwukrotnie w roku szkolnym: według stanu na dzień 31 marca i 30 września (z wyłączeniem zakładów kształcenia nauczycieli i kolegów pracowników służb społecznych, dla których termin ten jest przesunięty na 10 października). Przekazywanie danych między bazami do ich zintegrowania odbywa się poprzez dostarczenie elektronicznej kopii bazy danych z niższego poziomu na wyższy (przesłanie pliku danych pocztą elektroniczną lub przekazanie pliku danych na nośniku elektronicznym). Na każdym poziomie integracji możliwy jest wgląd tylko do tych danych oświatowych, które są zgromadzone w danej bazie danych (np. organ prowadzący szkoły ma dostęp do danych oświatowych przekazanych przez prowadzone i dotowane szkoły lub placówki, a kurator oświaty ma wgląd do danych przekazanych z baz danych jednostek samorządu terytorialnego z terenu właściwego województwa).

Szczegółowe informacje, jakie dane powinny znaleźć się w poszczególnych zbiorach danych starego SIO określają art. 107–108 ustawy o SIO oraz rozporządzenie w sprawie zakresu danych starego SIO¹¹⁸.

5. W dniu 17 października każdego roku (w stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 2013 r. w dniu 7 października 2013 r.) w bazie danych nowego SIO udostępniane są j.s.t. oraz ministrom prowadzącym szkoły lub placówki oświatowe, według stanu na dzień 30 września, zestawienia zawierające dane dotyczące liczby uczniów i liczby etatów nauczycieli, niezbędne do dokonania podziału subwencji oświatowej (art. 50 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 ustawy o SIO). J.s.t. oraz ministrowie prowadzący szkoły lub placówki oświatowe, w terminie 30 dni roboczych od dnia udostępnienia w bazie danych SIO tych zestawień, potwierdzają prawdziwość zawartych w nich danych (art. 50 ust. 3 ustawy o SIO).

¹¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz. U. z 2012 r., poz. 957).

Na podstawie art. 130 ust. 1 ustawy o SIO, do podziału subwencji oświatowej na rok 2013, przyjęto dane zgromadzone w starym SIO. System ten ma być również wykorzystany, zgodnie z art. 4 ustawy zmieniającej SIO z 2013 r., do podziału subwencji oświatowej na lata 2014–2016.

6. SIO jest systemem złożonym i rozległym ze względu na wielość podmiotów działających w systemie oświaty, liczbę uczniów i nauczycieli, a także zakres gromadzonych danych identyfikacyjnych o podmiotach działających w systemie oświaty oraz zakres danych dotyczących organizacji szkół i placówek oraz uczniów i nauczycieli (tzw. danych dziedzinowych). W roku szkolnym 2014/2015 w systemie oświaty funkcjonowało 52.716 podmiotów prowadzących działalność dydaktyczną, opiekuńczą lub wychowawczą¹¹⁹, tj. szkół i placówek oświatowych różnego typu, z których korzystało ogółem 6.369.305 uczniów, a ogółem w kraju (w szkołach i placówkach oświatowych oraz w administracji publicznej) zatrudniano 654.184 nauczycieli (w przeliczeniu osób niepełnozatrudnionych na etaty).

¹¹⁹ Dane MEN, na podstawie bazy danych systemu informacji oświatowej wg stanu na dzień 30 września i 10 października 2014 r., ustalone w ramach kontroli P/15/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2014 r. w części 30 – Oświata i wychowanie.

5.2. Wykaz ważniejszych aktów normatywnych dotyczących skontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2015 r., poz. 45 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463 ze zm.) – uchylona z dniem 30 kwietnia 2012 r.
3. Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1639).
4. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r., poz. 191 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922).
7. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 198).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2015 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1977).
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej (Dz. U. z 2012 r., poz. 1547).
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych gromadzonych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz. U. z 2012 r., poz. 957 ze zm.).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 113).
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące przetwarzaniu danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1024).

5.3. Wykaz kontrolowanych jednostek i osób nimi kierujących oraz jednostek organizacyjnych NIK przeprowadzających kontrole

L.p.	Jednostka kontrolowana	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę
1	Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie	Anna Zalewska	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
2	Centrum Informatyczne Edukacji w Warszawie	Marek Charązka	
3	Kuratorium Oświaty w Białymstoku	Jerzy Kiszkiel	Delegatura NIK w Białymstoku
4	Starostwo Powiatowe w Mońkach	Andrzej Franciszek Daniszewski	
5	Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu	Sławomir Antoni Moczydłowski	
6	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach	Krystyna Maria Kryńska	
7	Urząd Gminy Śniadowo	Rafał Pstrągowski	
8	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Śniadowie	Agnieszka Edyta Walczuk	
9	Publiczne Gimnazjum w Śniadowie	Tomasz Szelań	
10	Kuratorium Oświaty w Krakowie	Aleksander Palczewski	Delegatura NIK w Krakowie
11	Starostwo Powiatowe w Krakowie	Józef Krzyworzeka	
12	Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Franciszka Stefczyka w Czernichowie	Grzegorz Bylica	
13	Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach	Alicja Milczarek	
14	Urząd Miasta i Gminy w Skawinie	Paweł Kolasa	
15	Zespół Szkół Publicznych w Radziszowie	Teresa Sławik	
16	Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Królowej w Rzozowie	Anastazja Koczur	
17	Kuratorium Oświaty w Lublinie	Krzysztof Babisz	Delegatura NIK w Lublinie
18	Urząd Gminy Biłgoraj	Wiesław Różyński	
19	Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowicy	Tadeusz Rak	
20	Szkoła Podstawowa w Korytkowie Dużym	Paweł Grabias	
21	Starostwo Powiatowe w Rykach	Stanisław Jagiełło	
22	I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach	Mariusz Grzelak	
23	Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie	Krzysztof Ślósarz	

24	Kuratorium Oświaty w Opolu	Halina Bilik	Delegatura NIK w Opolu
25	Starostwo Powiatowe w Prudniku	Radosław Roszkowski	
26	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Prudniku	Jadwiga Harasymowicz	
27	Zespół Szkół Rolniczych w Prudniku	Sławomir Hajdecki	
28	Urząd Miejski w Oleśnie	Sylwester Lewicki	
29	Zespół Szkół nr 2 w Oleśnie	Jerzy Jeziorowski	
30	Publiczna Szkoła Podstawowa w Wojciechowie	Małgorzata Wiencierz	
31	Kuratorium Oświaty w Poznaniu	Hanna Rajcic-Mergler	Delegatura NIK w Poznaniu
32	Starostwo Powiatowe w Pile	Franciszek Tamas	
33	Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Pile	Marek Świąszkowski	
34	Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego w Piłce Siatkowej w Pile	Paweł Jarczak	
35	Urząd Miejski w Okonku	Małgorzata Sameć	Delegatura NIK w Szczecinie
36	Zespół Szkół w Lotyniu	Iwona Adamczuk	
37	Szkoła Podstawowa w Okonku	Małgorzata Lewandowska-Apryas	

5.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Minister Edukacji Narodowej
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Rzecznik Praw Dziecka
8. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
9. Przewodniczący Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Przewodniczący Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
13. Przewodniczący Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
14. Przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 12 września 2016 r.

BK-WKI.0911.2.2016.FS

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677), przedstawiam stanowisko do Informacji o wynikach kontroli pn. *System informacji oświatowej*.

Ministerstwo Edukacji Narodowej udostępniło zmodyfikowaną wersję oprogramowania nowego Systemu Informacji Oświatowej (SIO), która pozwoli sprawnie i w odpowiednim czasie przekazywać wymagane dane dziedzinowe. Trwają również prace nad dodaniem w oprogramowaniu SIO funkcji pozwalających na przekazywanie jedynie czterech brakujących danych dziedzinowych. Pozostałe braki w funkcjach oprogramowania SIO wymienione w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższej Izby Kontroli zostały uzupełnione jeszcze przed kontrolą NIK.

Ponadto Ministerstwo Edukacji Narodowej w najbliższym czasie planuje nowelizację ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej. Projektowana zmiana jest związana z kwestiami technologicznymi funkcjonowania SIO i dotyczy zmiany architektury SIO, usprawnienia komunikacji użytkowników SIO oraz modyfikacji schematu przekazywania danych. Powyższej zmianie architektury SIO oraz zmianie sposobu komunikacji z bazą danych SIO będą towarzyszyły inne zmiany usprawniające funkcjonowanie SIO. Przewiduje się wprowadzenie zmiany sposobu zbierania części zakresu danych gromadzonych w SIO z danych jednostkowych na dane zbiorcze.

Zgodnie z założeniami projektowanej nowelizacji, SIO będzie stanowiła jedna baza danych SIO (centralna baza). Dane będą przekazywane do bazy danych SIO za pomocą usługi typu web service, tj. przez przeglądarkę internetową. Dostęp do bazy danych SIO przez przeglądarkę internetową umożliwi wykorzystanie wielu stanowisk pracy w danej jednostce, a tym samym znacznie ułatwi i usprawni proces przekazywania danych przez podmioty do tego zobowiązane. Wykorzystanie przeglądarki internetowej do przekazywania

danych do bazy danych SIO rozwiąże także problem utraty danych i konieczności przeprowadzania czasochłonnej procedury ich odzyskiwania, gdyż dane te będą gromadzone w jednym zbiorze na serwerach Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Projektowane jest także uproszczenie procedury uzyskiwania upoważnień do dostępu do bazy danych SIO przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu jego bezpieczeństwa. Ponadto projektowane przepisy zakładają zastąpienie dotychczasowego zadania udzielania upoważnień do dostępu do bazy danych SIO nałożonego na wojewodę, zadaniem nałożonym na kuratora oświaty, co jak zauważa w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższa Izba Kontroli będzie rozwiązaniem efektywniejszym.

W najnowszej wersji oprogramowania została także udostępniona możliwość importu z plików zewnętrznych do bazy danych SIO danych identyfikacyjnych ucznia i nauczyciela (PESEL, imię i nazwisko ucznia/nauczyciela). Zastosowanie takiego rozwiązania dodatkowo usprawni proces przekazywania danych. Ponadto w projektowanych zmianach, nowa architektura SIO zakłada odejście od procedury sekwencyjnego wprowadzania danych (najpierw wprowadzenie danych identyfikacyjnych, a po ich pozytywnej weryfikacji z rejestrem PESEL wprowadzenie danych dziedzinowych). Umożliwi to użytkownikowi jednoczesne wprowadzenie danych identyfikacyjnych i danych dziedzinowych do bazy SIO, co dodatkowo uprości procedurę wprowadzania danych, a także umożliwi import z plików zewnętrznych do bazy danych SIO nie tylko danych identyfikacyjnych, ale także danych dziedzinowych.

Ponadto w najnowszej wersji oprogramowania zostały wprowadzone usprawnienia w zakresie operacji grupowych, co pozwoli na szybszą i łatwiejszą realizację zadań w aplikacji.

Należy także zauważyć, że w celu weryfikacji kompletności wprowadzonych danych w *Strefie dla zalogowanych* publikowane są raporty pokazujące wprowadzane dane na poziomie poszczególnych placówek. Powyższe raporty generowane są codziennie, dzięki czemu istnieje możliwość poznania aktualnego stanu wypełnienia danych. Dodatkowo trwają prace nad przygotowaniem analogicznego do starego SIO raportu związanego z wykazem szkół i placówek ujętych w subwencji oświatowej.

Powyższe rozwiązania pozwolą w sprawny sposób uzupełnić szkołom i placówkom dane za rok szkolny 2015/2016, a także na bieżąco przekazywać wymagane dane.

W odniesieniu do bezpieczeństwa nowego SIO, należy podkreślić, że w systemie informatycznym nowego SIO są zapewnione wszystkie mechanizmy służące nadzorowi Ministra Edukacji Narodowej nad bezpieczeństwem przekazywanych i pozyskiwanych danych w nowym SIO. Przepisy art. 78 i 79 ustawy o SIO nie wskazują, że przekazanie informacji o nieuprawnionym dostępie do bazy danych SIO, nielegalnym pozyskaniu danych do bazy danych SIO, zniszczeniu lub utracie danych zgromadzonych w bazie danych SIO lub wykorzystaniu tych danych w nieuprawniony sposób ma być realizowane przy pomocy oprogramowania udostępnionego nieodpłatnie przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w celu prowadzenia lokalnych baz

danych SIO. Niemniej jednak funkcje, które umożliwiają użytkownikom SIO przekazywanie informacji zgodnie z art. 79 ust. 2¹ ustawy o SIO przy pomocy aplikacji, zostały udostępnione 31 marca 2015 r. Natomiast w odniesieniu do informacji o przypadkach wystąpienia zakłóceń w funkcjonowaniu bazy danych SIO, o których mowa w art. 78 ust. 2² ustawy o SIO, funkcjonuje rozwiązanie, w którym informacje przekazywane są drogą pisemną oraz mailową (przy pomocy Systemu Wsparcia Użytkownika, dostępnego na portalu Systemu Informacji Oświatowej). Gwarantuje ono bezpieczeństwo systemu i z punktu widzenia zapewnienia funkcjonalności systemu jest rozwiązaniem najbardziej optymalnym.

Podsumowując należy zauważyć, że zarówno już wdrożone rozwiązania, jak i planowane zmiany umożliwią pozyskanie kompletnych i wiarygodnych danych w bazie nowego SIO, a tym samym zapewnią możliwość jego pełnego wykorzystania w realizacji polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Z poważaniem,

Anna Zalewska

¹ Zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o SIO, jeżeli żadne ze zdarzeń, o których mowa w ust. 1, nie nastąpiło, raz na kwartał, w terminie 7 dni roboczych od rozpoczęcia kolejnego kwartału, kierownicy podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO są obowiązani przekazywać do bazy danych SIO informację o niezakłóconym funkcjonowaniu lokalnej bazy danych SIO.

² Zgodnie z art. 78 ust. 2 ustawy o SIO, w ramach nadzoru minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ma dostęp do wykazu zarejestrowanych przypadków nielegalnego pozyskania, zniszczenia lub utraty danych, uzyskania lub próby uzyskania nieuprawnionego dostępu do danych zgromadzonych w bazie danych SIO oraz wykorzystania tych danych w nieuprawniony sposób.

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

KNO.410.010.01.2015
P/15/031

Warszawa, dnia 26 września 2016 r.

Opinia
do stanowiska Ministra Edukacji Narodowej w sprawie Informacji o wynikach kontroli
System informacji oświatowej.

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm.) przedstawiam opinię do stanowiska Ministra Edukacji Narodowej zawartego w piśmie z 12 września 2016 r. (BK-WKI.0911.2.2016.FS).

Najwyższa Izba Kontroli składa podziękowanie Ministrowi Edukacji Narodowej za przedstawienie stanowiska i pozytywnie przyjmuje informację o podjęciu działań zmierzających do uzupełnienia oprogramowania do prowadzenia lokalnych baz danych systemu informacji oświatowej (SIO) o brakujące funkcjonalności. Z satysfakcją przyjmujemy także fakt uwzględnienia w projektowanych przez Ministra zmianach do ustawy o systemie informacji oświatowej uwagi NIK dotyczącej ustawowego powierzenia kuratorom oświaty zadania udzielania upoważnień do dostępu do bazy danych SIO uprawnionym przedstawicielom jednostek samorządu terytorialnego.

Najwyższa Izba Kontroli podtrzymuje swoją opinię, że w systemie informatycznym nowego SIO nie zapewniono pełnej funkcjonalności mechanizmów przewidzianych do kontroli bezpieczeństwa danych osobowych uczniów i nauczycieli zgromadzonych w bazie SIO. Podczas kontroli stwierdzono brak możliwości automatycznego generowania informacji o przypadkach, w których nastąpiła próba nieuprawnionego dostępu do bazy danych, co jest wymogiem wynikającym z art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2015 r., poz. 45, ze zm.). Ponadto, kierownicy podmiotów prowadzących lokalne bazy danych SIO nie mieli możliwości przekazywania do bazy danych informacji o nieuprawnionym dostępie do danych, nielegalnym pozyskiwaniu danych, zniszczeniu lub utracie danych lub ich wykorzystaniu w nieuprawniony sposób, pomimo wymogu określonego w art. 79 ust. 1 powołanej ustawy o systemie informacji oświatowej.

Najwyższa Izba Kontroli wyraża nadzieję, że podjęte przez Ministra Edukacji Narodowej działania pozwolą na prawidłowe funkcjonowanie systemu informacji oświatowej, a w szczególności zapewnią bezpieczeństwo przekazywania i pozyskiwania danych dotyczących uczniów i nauczycieli.